

7. oktober 2014

Udkast til

Vejledning om statsforvaltningens behandling af sager om faderskab og medmoderskab

Indholdsfortegnelse

- 1. Indledning**
 - 1.1. Lovmæssig baggrund
 - 1.2. Oversigt over hovedelementer i børneloven
- 2. Hovedgrupper af sager om faderskab og medmoderskab i statsforvaltningen**
- 3. Sagens parter, sagens begyndelse og digital selvbetjening**
 - 3.1. Sagens parter
 - 3.2. Sagens begyndelse og digital selvbetjening
- 4. Sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser**
 - 4.1. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab
 - 4.2. Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab på andet grundlag end en omsorgs- og ansvarserklæring
 - 4.3. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab med tiltræden af sagens øvrige parter
- 5. Sager, der kræver nærmere undersøgelser**
 - 5.1. Statsforvaltningens pligt til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab
 - 5.2. Morens oplysningspligt
 - 5.3. Afskæring af faderskab
 - 5.4. Indhentelse af en erklæring fra embedslægen om, i hvilken periode moren blev gravid
 - 5.5. Skriftlig vejledning af og evt. møde med den eller de parter, der er eller kan være far eller medmor til barnet
 - 5.6. Retsgenetiske undersøgelser
 - 5.7. Bestemmelse om udtræden af sagen

6. Forskellige bestemmelser

- 6.1. Statsforvaltningens underretningspligt i forhold til en tidligere ægtefælle eller registreret partner
- 6.2. En parts ret til at få prøvet, om parten er barnets far eller medmor
- 6.3. Umyndighed m.v.
- 6.4. Sagens behandling, når en eller flere parter bor eller opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland
 - 6.4.1. En mulig far eller medmor har ophold i udlandet, på Færøerne eller i Grønland
 - 6.4.2. Særligt om situationer, hvor begge forældre har ophold i udlandet
 - 6.4.3. Nordisk overenskomst
- 6.5. Statsforvaltningens vejledningspligt
- 6.6. Etablering af fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskab eller medmoderskab

7. Sagens afslutning

- 7.1. Indberetning om sagens afslutning til Det Centrale Personregister m.v.
- 7.2. Sager, som skal til retten, og henlæggelse af sager

8. Indsigelse mod registrering eller anerkendelse af faderskab eller medmoderskab

9. Genoptagelse

- 9.1. Faderskab eller medmoderskab ikke registreret eller fastslået
- 9.2. Faderskab eller medmoderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – enighed om genoptagelse
- 9.3. Fejl i forbindelse med registrering af faderskabet eller medmoderskabet
- 9.4. Faderskab eller medmoderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – nye oplysninger
- 9.5. Genoptagelse ved overskridelse af tre års-fristen i børnelovens §§ 23 og 24
- 9.6. Statsforvaltningens rolle i forbindelse med genoptagelse

10. Behandling med assisteret reproduktion

- 10.1. Faderskab og medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion
- 10.2. Sæddonorens faderskabsretlige stilling
- 10.3. Behandlingen af sager om faderskab eller medmoderskab, hvor der er sket behandling med assisteret reproduktion

11. Adoption

- 11.1. Moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd
- 11.2. Moren oplyser, at hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion, og at en eller flere personer har erklæret at skulle være barnets far eller medmor
- 11.3. Ingen mand eller kvinde er oplyst som mulig far eller medmor

12. Klage

13. International competence

1. Indledning

Denne vejledning anvendes fra den 1. december 2014 og erstatter vejledning af 4. juni 2014 om statsforvaltningens behandling af sager om faderskab og medmoderskab. Vejledningen er opdateret som følge af § 7 i lov nr. 552 af 2. juni 2014 om ændring af forskellige lovbestemmelser om ansøgninger, anmeldelser, meddelelser, anmodninger og erklæringer til offentlige myndigheder (Overgang til obligatorisk digital selvbetjening, for så vidt angår ansøgning om byggetilladelse, ansøgning om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v., anmodning om separation og skilsmisse, ansøgning om børne- og ægtefællebidrag, ansøgning om lån til beboerindskud, ansøgning om parkeringslicens og anmodning om attestationer efter lov om Det Centrale Personregister m.v.). Denne lov medfører, at anmodninger om rejsning af en sag om faderskab eller medmoderskab samt anmodninger om genoptagelse af sådanne sager skal indgives til statsforvaltningen ved digital selvbetjening. Læs mere herom i punkt 3.2, 6.2, 8 og 9. Loven finder alene anvendelse for anmodninger, der indgives til statsforvaltningen efter lovens ikrafttræden.

Vejledningen gælder ikke for Færøerne og Grønland.

1.1. Lovmæssig baggrund

Reglerne om faderskab findes i børneloven (lovbekendtgørelse nr. 18 af 10. januar 2014 med senere ændringer). Loven omfatter alle børn, der er født efter den 1. juli 2002.

Ved lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.) er det fra 1. december 2013 muligt at fastslå et medmoderskab til et barn.

Dette medfører, at to kvinder, der får et barn sammen, ikke længere kan foretage en stedbarnsadoption fra barnets fødsel, men i stedet for på lige fod med andre forældrepar via reglerne i børneloven kan få fastslået, hvem der er den anden forælder til barnet. De nye regler om medmoderskab gælder dog kun for børn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion (tidligere kaldet kunstig befrugtning), hvor samtykke til behandlingen med assisteret reproduktion og erklæring om at skulle være barnets medmor er afgivet den 1. december 2013 eller derefter.

Efter lovens § 33 er der fastsat nærmere administrative regler for behandlingen af sager om faderskab og medmoderskab:

- Bekendtgørelse om statsforvaltningens behandling af sager om faderskab og medmoderskab (herefter kaldet fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen),
- bekendtgørelse om registrering af faderskab og medmoderskab i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel (herefter kaldet registreringsbekendtgørelsen) og

– bekendtgørelse om retsgenetiske undersøgelser i faderskabssager (herefter kaldet DNA-bekendtgørelsen).

I fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen er der fastsat nærmere regler om anerkendelse af faderskab og medmoderskab.

Fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen vedrører – som det fremgår af titlen – kun anerkendelse af faderskab og medmoderskab, der sker over for statsforvaltningen, evt. via en dansk repræsentation i udlandet eller via rigsombudsmanden på Færøerne eller rigsombudsmanden i Grønland.

Til brug for statsforvaltningens behandling af sager om faderskab og medmoderskab er der udarbejdet følgende blanketter:

- Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab
- Omsorgs- og ansvarserklæring om medmoderskab
- Mores oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab
- Anerkendelse af faderskab
- Anerkendelse af medmoderskab
- Tiltrædelse af faderskab
- Tiltrædelse af medmoderskab
- Samtykke til behandling med assisteret reproduktion og erklæring om faderskab
- Samtykke til behandling med assisteret reproduktion og erklæring om medmoderskab

Ved lov nr. 133 af 2. marts 2004 om ændring af lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v. og børneloven blev der foretaget en ændring af børneloven således, at hvis et barn er dødfødt eller dør, før registreringen af barnets fødsel finder sted, kan en mand i forbindelse med registreringen af barnets fødsel registreres som far til barnet, hvis han og moren sammen skriftligt erklærer, at de ønsker ham registreret som far. Formålet med bestemmelsen er at give ugifte forældre til et dødfødt barn eller et barn, som dør umiddelbart efter fødslen, samme mulighed som gifte forældre for enkelt og hurtigt at få mandens faderskab registreret i forbindelse med registreringen af fødslen. Det bør ikke kræves af forældrene, at de erklærer, at de vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, og de bør ikke i den meget vanskelige situation, de befinder sig i, være henvist til at rejse faderskabssag ved statsforvaltningen.

Der blev i forbindelse med lovændringen indført en ny blanket til registrering af faderskab til dødfødt barn eller barn dødt kort efter fødslen der kun kan indleveres til personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Hvis forældrene ved registreringen af det døde barns fødsel ikke har taget stilling til faderskabet eller af en anden grund ønsker statsforvaltningens behandling af sagen, må de øvrige faderskabsblanketter anvendes.

Reglerne om registrering af faderskab til et barn, der er dødfødt eller dør umiddelbart efter fødslen, finder tilsvarende anvendelse i relation til medmoderskab.

I situationer, hvor der efter registreringen måtte opstå tvist om faderskabet eller medmoderskabet – eksempelvis fordi det har betydning i en arvesag – vil moren og den registrerede far eller medmor inden 6 måneder efter fødslen kunne rejse sag om faderskab eller medmoderskab efter lovens § 5, stk. 1.

En mand, der har været gift med moren eller levet sammen med hende i et fast samlivsforhold, da hun blev gravid, vil inden 6 måneder efter fødslen kunne rejse faderskabssag efter lovens § 6, stk. 2. En mand eller kvinde, som har afgivet samtykke til behandling med assisteret reproduktion eller erklæring om faderskab eller medmoderskab efter lovens §§ 27, 27 a eller 27 b, vil også kunne rejse en sag om faderskab eller medmoderskab efter lovens § 6 a. Også de almindelige regler om genoptagelse finder anvendelse (se punkt 9).

En sag om faderskab eller medmoderskab hos statsforvaltningen skal i visse situationer indledes ved en digitalt indgivet anmodning (digital selvbetjening). Se mere herom i punkt 3.2. I situationer, hvor en anmodning skal indgives ved digital selvbetjening, kan ovennævnte blanketter ikke anvendes.

I det følgende redegøres blandt andet på baggrund af børnelovens forarbejder for en række af de forhold, som navnlig har betydning for statsforvaltningens behandling af sager om faderskab og medmoderskab.

1.2. Oversigt over hovedelementer i børneloven

Et af de bærende principper i børneloven er ønsket om at ligestille gifte og ugifte forældre og deres børn. Ugifte forældre kan i lighed med gifte forældre få registreret faderskab eller medmoderskab i forbindelse med barnets fødsel, uden at der skal rejses en sag herom ved statsforvaltningen efter lovens kapitel 2. Dette sker ved, at moren og den anden forælder i forbindelse med anmeldelsen af barnets fødsel over for personregisterføreren eller statsforvaltningen erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Herved opnår ugifte forældre også automatisk fælles forældremyndighed. Det samme gælder, hvis ugifte forældre før eller efter barnets fødsel afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring over for statsforvaltningen eller i sjældnere tilfælde over for retten. Hvis faderskabet eller medmoderskabet ikke er blevet registreret i forbindelse med barnets fødsel, skal sagen altid behandles af statsforvaltningen efter lovens kapitel 2, jf. dog lovens § 7, stk. 2.

Statsforvaltningen kan opfordre sagens parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser. På baggrund af disse undersøgelser kan sagen senere afsluttes i statsforvaltningen.

Hvis faderskabet eller medmoderskabet ikke kan anerkendes, eller hvis statsforvaltningen finder det betænkeligt at modtage anerkendelsen, skal statsforvaltningen oversende sagen til retten. Sagen skal også indbringes for retten, hvis en af parterne anmoder om det. Det kan forekomme, at der ikke kan tilvejebringes oplysninger om, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet. I disse formentlig få tilfælde kan sagen henlægges uden oversendelse til retten.

Moren har efter lovens § 8 pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet. Det fremgår af børneloven, hvornår morens oplysningspligt ikke gælder. Statsforvaltningen kan ikke dispensere fra oplysningspligten ud fra en skønsmæssig vurdering.

En mand, der i den periode, hvor moren blev gravid, har haft seksuelt forhold til hende, har under nogle nærmere angivne betingelser ret til at få prøvet, om han er barnets far. Det samme gælder en mand eller kvinde, som har afgivet samtykke til behandling med assisteret reproduktion eller erklæring om faderskab eller medmoderskab efter lovens §§ 27, 27 a eller 27 b.

Statsforvaltningen kan afskære en mand fra at få sit faderskab fastslået, hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og afgørende hensyn til barnet taler imod, at faderskabet bliver fastslået.

2. Hovedgrupper af sager om faderskab og medmoderskab i statsforvaltningen

Faderskab eller medmoderskab til langt de fleste børn registreres i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Det er som altovervejende hovedregel personregisterføreren, der registrerer faderskab, mens det er statsforvaltningen, der som altovervejende hovedregel registrerer medmoderskab.

Registrering af faderskab sker normalt på baggrund af forældrenes ægteskab eller for ugifte forældre ved, at manden og moren skriftligt over for personregisterføreren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Registrering af medmoderskab sker normalt på baggrund af forældrenes ægteskab eller registreret partnerskab og for ugifte forældre ved, at moren og den anden kvinde skriftligt over for statsforvaltningen erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Under en sag om registrering af et faderskab efter lovens kapitel 1 eller en sag om registrering af et medmoderskab efter lovens kapitel 1 a, har moren ikke oplysningspligt efter lovens § 8.

Hvis et faderskab eller medmoderskab ikke kan registreres i forbindelse med registrering af barnets fødsel, skal der som udgangspunkt rejses en sag om faderskab eller medmoderskab ved statsforvaltningen, jf. lovens § 7.

De fader- og medmoderskabssager, som statsforvaltningen behandler, kan opdeles i fire hovedgrupper:

- Sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser fra statsforvaltningens side, f.eks. fordi forældrene selv kontakter statsforvaltningen for at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, eller hvis der i en sag ikke kan tilvejebringes oplysninger om, hvem der kan være faren eller medmoren.
- Sager, der kræver nærmere undersøgelser, f.eks. fordi der er flere mulige fædre og/eller medmødre, og ingen af disse umiddelbart ønsker at varetage omsorgen og ansvaret for barnet sammen med moren.
- Sager, hvor registrering eller anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er sket, og som rejses igen inden seks måneder efter barnets fødsel (se punkt 8).
- Genoptagelse af sager om faderskab eller medmoderskab (se punkt 9).

Sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser, kan behandles meget enkelt (se punkt 4).

Sager, der kræver nærmere undersøgelser, medfører, at statsforvaltningen foretager en mere omfattende sagsbehandling for at få faderskabet eller medmoderskabet til barnet fastslået (se punkt 5).

3. Sagens parter, sagens begyndelse og digital selvbetjening

3.1. Sagens parter

Det fremgår af lovens § 9, hvem der er part i en sag hos statsforvaltningen. Betydningen af at være part er bl.a., at den pågældende kan opfordres til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser (lovens § 11, stk. 1), at den pågældende kan forlange sagen indbragt for retten (lovens § 13, nr. 1), og at den pågældende skal tiltræde en anden parts anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter lovens § 14, stk. 3 eller 6.

Sagens parter er følgende:

- 1) barnet eller dets dødsbo.
- 2) moren eller hendes dødsbo.
- 3) en mand, der er registreret som far eller har anerkendt faderskabet, eller hans dødsbo.
- 4) en mand, der efter morens oplysninger er eller kan være barnets far eller hans dødsbo. Der stilles ikke store krav til identifikationen af en sådan mulig far. Selvom moren eksempelvis alene har kendskab til mandens fornavn og ikke har oplysninger om bopæl, fødselsdato, arbejdsplads eller lignende, anses han som part i sagen.
- 5) en mand, der har ret til at få prøvet, om han er barnets far, jf. lovens §§ 6 eller 6 a, eller hans dødsbo
- 6) en kvinde, der er registreret som medmor eller har anerkendt medmoderskabet, eller hendes dødsbo.
- 7) en kvinde, der har ret til at få prøvet, om hun er barnets medmor, jf. § 6 a, eller hendes dødsbo.

Den omstændighed, at moren på fødselstidspunktet var gift, uden at ægtefællen blev registreret som far eller medmor, indebærer ikke, at statsforvaltningen automatisk skal inddrage ægtefællen i sagen. Ægtefællen skal kun inddrages, hvis moren oplyser den pågældende som mulig forælder til barnet. Ægtefællen kan dog benytte sin eventuelle ret til efter lovens §§ 6 eller 6 a at få prøvet, om ægtefællen er forælder til barnet. Er moren død, kan statsforvaltningen efter lovens § 9, stk. 2, inddrage en mand eller kvinde som part i sagen, hvis barnets værge fremsætter anmodning om det, og det antageliggøres, at den pågældende mand er eller kan være barnets far, eller at den pågældende kvinde er eller kan være barnets medmor.

I disse tilfælde, hvor moren ikke selv kan give oplysninger, indebærer hensynet til, at barnet kan få en far eller en medmor, at der ikke bør stilles store krav til sandsynligheden for, at den pågældende mand kan være barnets far, eller at den pågældende kvinde kan være barnets medmor, som betingelse for at inddrage den pågældende i sagen.

3.2. Sagens begyndelse og digital selvbetjening

Det fremgår af loven kapitel 2 (§§ 4-7), hvordan en sag om faderskab eller medmoderskab kan begynde ved statsforvaltningen. En sag kan bl.a. begynde ved, at moren inden barnets fødsel anmoder statsforvaltningen om at rejse en sag, jf. lovens § 4. En sag kan f.eks. også begynde ved, at barnets mor, far, medmor eller barnets værge inden 6 måneder efter barnets fødsel anmoder statsforvaltningen om at rejse en sag, jf. lovens § 5. Se også fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens kapitel 2 om sagens begyndelse.

Hvis et faderskab eller medmoderskab ikke er registreret, og er der ikke rejst sag af andre, har statsforvaltningen pligt til at rejse en sag, jf. lovens § 7, stk. 1. Er barnet dødt, skal faderskab eller medmoderskab dog kun søges fastslået, hvis moderen eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det, jf. lovens § 7, stk. 2.

En anmodning til statsforvaltningen om rejsning af en sag om faderskab eller medmoderskab efter lovens kapitel 2 skal efter lovens § 33 a, stk. 2, indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som statsforvaltningen stiller til rådighed (digital selvbetjening). Statsforvaltningen afviser en anmodning, der ikke er indgivet digitalt, medmindre der foreligger særlige forhold efter lovens § 33 a, stk. 3, eller hvis statsforvaltningen efter lovens § 33 a, stk. 4, mener, at der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for statsforvaltningen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.

De fleste sager om faderskab ved statsforvaltningen vil normalt begynde ved en meddelelse fra personregisterføreren om, at der ikke kunne registreres et faderskab i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Statsforvaltningen vil normalt tidligst modtage en sådan meddelelse ca. 14 dage efter fødslen. De fleste sager om medmoderskab ved statsforvaltningen vil normalt begynde ved, at statsforvaltningen ikke kan registrere en medmor i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, og at sagen overgår til behandling efter lovens kapitel 2. Læs mere om de to typer af sager i vejledning om registrering af faderskab og medmoderskab i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel. De nævnte sager er ikke omfattet af bestemmelsen om digital selvbetjening. Det samme gælder situationer, hvor statsforvaltningen efter lovens § 7 har pligt til selv at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab. Det er således kun anmodninger om rejsning af en sag efter lovens §§ 4-6 a, der er omfattet af bestemmelsen om digital selvbetjening. Anmodninger om genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab efter lovens kapitel 4 er dog også omfattet af bestemmelsen om digital selvbetjening. Læs mere herom i punkt 9.6.

De oftest forekommende sager, som vil være omfattet af bestemmelsen om digital selvbetjening, vil formentlig være sager efter lovens § 4, hvor moren før barnets fødsel anmoder om rejsning af en sag om faderskab eller medmoderskab.

I det omfang en omsorgs- og ansvarserklæring eller en anerkendelse af et faderskab eller et medmoderskab anvendes til at påbegynde en sag efter lovens §§ 4-6 a, skal erklæringen eller anerkendelsen indgives ved digital selvbetjening, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 1, og § 6, stk. 1.

Hvis der foreligger særlige forhold efter lovens § 33 a, stk. 3, skal statsforvaltningen tilbyde, at en sag om faderskab eller medmoderskab efter lovens §§ 4-6 a, kan indledes på anden måde end ved digital selvbetjening.

Det er statsforvaltningen, der ud fra et konkret skøn vurderer, om der foreligger særlige forhold. Der skal i den forbindelse lægges vægt på forældrenes beskrivelse af egne evner og muligheder for at anvende it-værktøjer og eventuelle problemer med at søge om hjælp, ligesom medarbejderen hos statsforvaltningen ud fra en helhedsvurdering af forældrene må bedømme, om forældrene vil kunne anmode om rejsning af en sag digitalt efter modtagelse af hjælp hertil. Vurderingen heraf vil normalt kunne foretages ved statsforvaltningens umiddelbare kontakt med forældrene. Dette vil således som udgangspunkt kunne ske uden yderligere undersøgelser.

Muligheden for at anmode om rejsning af en sag efter lovens §§ 4-6 a på en anden måde end ved digital selvbetjening skal imødekomme forældre med særlige behov. Der kan for eksempel være tale om forældre med særlige handicap, såvel kognitiv som fysisk funktionsnedsættelse og demens.

Forældre med særlige behov kan for eksempel også være forældre, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte forældre, forældre med psykiske lidelser, hjemløse, forældre med sprogsvækheder m.v. Der foreligger særlige forhold for disse forældre, hvis hjælp eller medbetjening fra statsforvaltningen konkret vurderes ikke at være en egnet løsning til at muliggøre digital anmodning om rejsning af en sag. I visse tilfælde vil statsforvaltningen umiddelbart kunne vurdere, at forældrene ikke vil kunne indgive anmodningen digitalt, uden at statsforvaltningen først har forsøgt medbetjening. Der vil således kunne være tale om, at der foreligger særlige forhold for nogle af de forældre, der har særlige behov, der gør, at forældrene ikke kan indgive anmodningen digitalt. Tilsvarende vil der også være forældre fra de nævnte grupper, der kan indgive anmodningen digitalt, eventuelt efter medhjælp, og derfor skal indgive anmodningen digitalt.

Et eksempel på, hvor der kan foreligge særlige forhold, der gør, at forældrene ikke kan indgive anmodningen digitalt, er, hvor en gangbesværet uden PC eller uden digitale kundskaber henvender sig telefonisk til statsforvaltningen for at blive undtaget fra at indgive anmodningen digitalt.

Særlige forhold vil eksempelvis også kunne foreligge, hvor en socialt udsat forælder ikke selv kan indgive anmodningen digitalt, og det ikke giver mening at forlange, at forælderen henvender sig eksempelvis på borgerservice eller biblioteket for at få hjælp til at indgive en digital anmodning. Særlige forhold kan tillige foreligge, hvor en forælder er indsat i fængsel eller institutionsanbragt og af den grund ikke har adgang til en computer eller lignende digital platform, hvorfor forælderen ikke kan indgive anmodningen digitalt. Der vil være situationer, hvor det er de sociale myndigheder, sagsbehandlere eller andre, der, som tilfældet er i dag, sørger for, at forælderen alligevel får indgivet anmodningen på anden vis eksempelvis telefonisk, ved personligt fremmøde eller skriftligt i et fysisk dokument.

Også hvor der er tale om forældre med store sprogsvækheder, herunder forældre, der ikke behersker dansk eller andet sprog, der anvendes i selvbetjeningsløsningen, eller svær ordblindhed, kan statsforvaltningen i det enkelte tilfælde vurdere, at der foreligger særlige forhold, der gør, at en anden kommunikationskanal end den digitale er bedst egnet.

En sag om faderskab eller medmoderskab kan i visse situationer behandles i Danmark, selvom den eller dem, der indgiver anmodningen, er udenlandsk statsborgere med bopæl i udlandet. Udenlandske statsborgere med bopæl i udlandet kan ikke få NemID. Det må derfor anses som et særligt forhold, at de pågældende parter ikke kan få NemID og derfor ikke kan anvende den digitale løsning.

Forudsætningerne for at få offentlig digital signatur (eksempelvis NemID) er, at borgeren er over 15 år, at borgeren har et dansk personnummer, og at borgeren kan legitimere sig fyldestgørende.

For så vidt angår en forælder, der ikke er registreret i CPR med bopæl eller fast opholdssted i Danmark, herunder en hjemløs eller en forælder bosat i udlandet, stilles der særlige identifikationskrav, der kan vanskeliggøre erhvervelse af NemID. En sådan forælder vil derfor som udgangspunkt ikke kunne anvende den digitale selvbetjeningsløsning og skal, hvor det er relevant, betjenes på anden vis. Hvis forælderen alligevel har fået anskaffet sig NemID, eksempelvis ved

personligt fremmøde i borgerservice eller via en dansk ambassade i udlandet, vil forælderen skulle indgive anmodningen digitalt.

Der er også andre grupper, der ikke kan få NemID, da dette f.eks. kræver, at den pågældende er oprettet i CPR. På Færøerne anvender man ikke CPR.

Hvis der foreligger særlige forhold, skal statsforvaltningen tilbyde, at anmodningen om rejsning af en sag kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening. Hvis anmodningen i sådanne tilfælde indgives til statsforvaltningen ved en omsorgs- og ansvarserklæring eller ved en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, skal anmodningen indgives på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 1, eller § 6, stk. 1.

Statsforvaltningen vil ved anvisning af alternativ kommunikationskanal skulle tage hensyn til den enkelte forælders vanskeligheder, herunder årsagen til at forælderen ikke kan indgive anmodningen digitalt. Afhængig af omstændighederne kan det f.eks. være nødvendigt at modtage en anmodning ved personlig betjening.

Udover særlige forhold hos forældrene kan der også helt ekstraordinært forekomme situationer, hvor omstændighederne ved anmodningen eller statsforvaltningens forhold gør, at der ikke kan indgives en anmodning om rejsning af en sag ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning. Der kan eksempelvis være tale om, at statsforvaltningens digitale selvbetjeningsløsning ikke er indrettet til at håndtere en bestemt situation. Tilsvarende vil statsforvaltningen eksempelvis kunne anvise forælderen en anden måde at indgive anmodningen på, hvis statsforvaltningens selvbetjeningsløsning er ude af drift. Der vil i sådanne tilfælde være tale om, at der ud fra en samlet vurdering er klare økonomiske fordele ved at modtage anmodningen ikke-digitalt, jf. lovens 33 a, stk. 4. Det kan også indgå i vurderingen, at statsforvaltningen, hvis en ikke-digital anmodning afvises, i mange situationer kan have pligt til selv at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab, jf. lovens § 7.

Ved administrationen af ordningen kan statsforvaltningen informere forældrene om, hvordan en anmodning om rejsning af en sag skal indgives, herunder eventuelt at forældrene risikerer, at sagen kan blive indbragt for retten.

Kravet om, at en anmodning om rejsning af en sag skal indgives digitalt, medfører ikke, at eventuelle bilag til anmodningen også kan indgives digitalt. Det fremgår af den digitale selvbetjeningsløsning, hvilke dokumenter der kan eller skal indgives digitalt, og hvilke dokumenter der skal fremlægges i original.

Når statsforvaltningen behandler en sag om medmoderskab, skal forældrene indlevere den blanket med samtykke og erklæring om medmoderskab efter lovens §§ 27 og 27 a, som en sundhedsperson har påtegnet og udleveret til forældrene, inden behandlingen med assisteret reproduktion blev påbegyndt. Blanketten kan indleveres i kopi, men i tvivlstilfælde kan statsforvaltningen kræve den originale blanket fremlagt, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 4.

Det fremgår af lovens § 33 a, stk. 5, at en anmodning om rejsning af en sag om faderskab eller medmoderskab efter lovens kapitel 2 anses for at være kommet frem til statsforvaltningen, når den er tilgængelig for statsforvaltningen, det vil sige fra det tidspunkt, hvor statsforvaltningen har

mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af anmodningen. Det er således uden betydning, om eller hvornår statsforvaltningen gør sig bekendt med indholdet af anmodningen.

En anmodning om rejsning af en sag vil normalt være tilgængelig for statsforvaltningen på det tidspunkt, hvor statsforvaltningen kan behandle eller læse anmodningen. Dette tidspunkt vil normalt blive registreret automatisk i modtagelsessystemet eller i et datasystem. En anmodning, der først er tilgængelig efter kl. 24.00, anses normalt først for modtaget den dag, anmodningen er tilgængelig.

En anmodning om rejsning af en sag, der er tilgængelig i statsforvaltningens system eksempelvis klokken 23:59 den 30. november, er således kommet frem den 30. november, uanset at der ikke fysisk sidder en medarbejder og gør sig bekendt med anmodningen på dette tidspunkt, der ligger uden for normal arbejdstid/åbningstid. Det kan med digital selvbetjening præcist registreres, hvornår en anmodning er kommet frem. Hvorvidt, fremkomsten er rettidig, må bedømmes efter de gældende forvaltningsretlige regler og de tidsfrister, der er fastsat i børneloven.

Kan modtagelsestidspunktet for en digital anmodning om rejsning af en sag ikke fastlægges som følge af problemer med statsforvaltningens it-system eller andre lignende problemer, må anmodningen anses for at være kommet frem på det tidspunkt, hvor anmodningen blev afsendt, hvis der kan fremskaffes pålidelige oplysninger om afsendelsestidspunktet. Det vil således ikke komme afsenderen til skade, at anmodningen om rejsning af en sag modtages efter udløb af fristerne i loven, hvis dette skyldes systemnedbrud hos statsforvaltningen.

4. Sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser

4.1. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab

Efter lovens § 14, stk. 1, kan en mand anerkende faderskabet til et barn, hvis han og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

En kvinde kan efter lovens § 14, stk. 1, anerkende medmoderskabet til et barn, hvis hun og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Dette kræver dog, at betingelserne i lovens §§ 27 eller 27 a, stk. 2, er opfyldt.

Det er efter lovens § 27 en betingelse, at morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner har givet skriftligt samtykke til, at moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion med sæd fra en ikke kendt (anonym) donor, og at barnet må antages at være blevet til ved denne behandling. Samtykket skal også indeholde en erklæring om, at den kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner skal være barnets medmor.

En ikke kendt (anonym) sæddonor, er en mand, som har doneret sin sæd til en videre ubestemt kreds af kvinder, og hvor manden ikke kender identiteten på den eller de kvinder, der skal behandles med assisteret reproduktion med sæden. En kendt sæddonor er en mand, som har doneret sin sæd til brug for behandling med assisteret reproduktion til netop denne bestemte kvinde.

Det fremgår af lovens § 27 a, at hvis en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner eller kvindelig partner, er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar med sæd fra en kendt mand, dvs. en mand som har doneret sæden til netop denne bestemte kvinde, så anses manden som udgangspunkt som barnets far, hvis barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og manden skriftligt har

erklæret, at han skal være barnets far. Endvidere skal ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner have givet skriftligt samtykke til, at den kvinde, der skal føde barnet, behandles med assisteret reproduktion. De tre parter kan dog skriftligt erklære, at ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner skal være barnets medmor. Ved afgivelse af denne erklæring anses ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner som barnets medmor.

Samtykke og erklæring efter lovens §§ 27 og 27 a afgives på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, nr. 7 eller 8. Samtykket og erklæringen skal afgives inden behandlingen med assisteret reproduktion påbegyndes. Er der tale om medmoderskab efter lovens § 27, skal moren og den kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner underskrive blanketten. Er der tale om faderskab eller medmoderskab efter lovens § 27 a, skal blanketten være underskrevet af moren, den kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner og den kendte sæddonor. Underskrifterne og dateringens rigtighed skal være bekræftet af en advokat eller to vitterlighedsvidner. Dette gælder dog ikke, hvis blanketten er underskrevet ved møde for en sundhedsperson. Blanketten skal tillige være påtegnet af en sundhedsperson.

Hvis statsforvaltningen under behandlingen af en sag om faderskab eller medmoderskab får oplysninger om, at barnet er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, skal statsforvaltningen bede moren om at indsende blanketten, hvori morens partner (mand eller kvinde) har givet samtykke til behandlingen og har erklæret at skulle være barnets far eller medmor. Hvis moren oplyser, at hun ikke har blanketten, og at hun ikke kan få en kopi af den fra sundhedspersonen, kan statsforvaltningen eventuelt kontakte sundhedspersonen herom. Blanketten kan indgives til statsforvaltningen i en kopi, men statsforvaltningen kan i tvivlstilfælde kræve den originale blanket fremlagt, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 15, stk. 1.

Det fremgår af fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 1, at en omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab indgives til statsforvaltningen ved anvendelse af digital selvbetjening, jf. oven for i punkt 3.2, eller på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, nr. 1 eller 2. En digitalt indgivet omsorgs- og ansvarserklæring skal underskrives digitalt af begge forældre, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 2. En omsorgs- og ansvarserklæring, der indgives på en blanket, skal underskrives af begge forældre og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner. Der er intet krav til, hvem der kan underskrive omsorgs- og ansvarserklæringen som vitterlighedsvidner. Det er dog et krav, at vitterlighedsvidnerne er myndige. Når man underskriver en omsorgs- og ansvarserklæring som vitterlighedsvidne, erklærer man, at man har set begge forældre skrive under på erklæringen, herunder hvilken dato dette er sket. Sker anerkendelsen ved personligt møde i statsforvaltningen, er det tilstrækkeligt, at parterne underskriver blanketten med omsorgs- og ansvarserklæringen i overværelse af statsforvaltningens sagsbehandler.

Når forældre afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring, opnår forældrene automatisk fælles forældremyndighed, jf. forældreansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 1. Dette kræver dog, at betingelserne i retsplejelovens § 448 f for her i landet at behandle spørgsmålet om forældremyndighed er opfyldt, jf. forældreansvarslovens § 7, stk. 2. En omsorgs- og ansvarserklæring er afgivet, når statsforvaltningen har modtaget erklæringen i underskrevet og dateret stand, uanset om erklæringen er indgivet digitalt eller på en blanket, og betingelserne for at anerkende faderskabet eller medmoderskabet i øvrigt er opfyldt.

Statsforvaltningen skal i den forbindelse kontrollere, at erklæringen er korrekt udfyldt, og at betingelserne for afgivelse af erklæringen er opfyldt, herunder om parterne er myndige m.v.

Hvis erklæringen ikke er korrekt udfyldt, skal statsforvaltningen bede parterne om at berigtige erklæringen. Er dateringen af omsorgs- og ansvarserklæringen sket længe før barnets fødsel/indsendelsen af erklæringen, bør statsforvaltningen endvidere sikre sig, at forældrene stadig sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Er betingelserne for afgivelse af erklæringen ikke opfyldt, må sagen behandles efter kapitel 4 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen eller oversendes til retten.

Hvis erklæringen er korrekt udfyldt, og betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet er opfyldt, færdiggør statsforvaltningen behandlingen af erklæringen. Det fremgår af fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 5, stk. 4, at statsforvaltningen, hvis erklæringen er indgivet digitalt, udleverer en bekræftelse på modtagelse af den digitalt indgivne erklæring med statsforvaltningens påtegning til forældrene. Hvis erklæringen er indgivet på en godkendt blanket, påtegner statsforvaltningen erklæringen om anerkendelsen og udleverer en kopi af blanketten med statsforvaltningens påtegning til forældrene.

Parternes erklæring går ud på, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Erklæringen kan afgives uanset, om parterne har fælles bopæl eller bor hver for sig. Bor parterne ikke sammen, kan den part, som ikke har barnet boende, blive pålagt at betale børnebidrag, hvis han eller hun ikke bidrager til barnets forsørgelse. Der vil også kunne fastsættes samvær.

Omsorgs- og ansvarserklæringen kan afgives såvel før som efter barnets fødsel. Inden barnets fødsel kan sag alene rejses af moren eller statsforvaltningen, jf. lovens § 4. En mulig far eller medmor kan således ikke inden barnets fødsel rejse en sag om faderskab eller medmoderskab.

Omsorgs- og ansvarserklæringen vil kunne anvendes i de helt sædvanlige tilfælde, hvor en ugift mand og kvinde allerede under graviditeten ønsker at få bragt faderskabsspørgsmålet i orden. Det samme gælder de tilfælde, hvor en ugift kvinde (den kommende mor) og en kvindelig partner under graviditeten ønsker at få bragt medmoderskabsspørgsmålet i orden. En sådan anerkendelse vil kunne danne grundlag for registrering af faderskabet eller medmoderskabet i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, jf. lovens §§ 3 og 3 c.

Statsforvaltningen har i samarbejde med Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen udarbejdet en pjece om registrering af faderskab, som jordemoderen eller lægen kan uddele til de kommende mødre (forældre) i forbindelse med de forebyggende helbredsundersøgelser under graviditeten. Heri anbefales det, at registreringen af et faderskab sker i forbindelse med fødselsanmeldelsen, uden at forældrene henvender sig til statsforvaltningen inden fødslen. Jordemoderen, lægen, personregisterføreren eller statsforvaltningen vejleder derfor ugifte mødre om muligheden for at afgive en omsorgs- og ansvarserklæring i forbindelse med anmeldelsen af barnets fødsel.

Lovens § 14, stk. 1, tager navnlig sigte på ugifte samlevende forældre, men finder i princippet også anvendelse på ægtefæller. Det indebærer f.eks., at ægtefæller, som i forbindelse med fødslen anmoder om, at der rejses sag om faderskab, jf. lovens § 1, stk. 2, nr. 3, eller sag om medmoderskab, jf. lovens § 3 a, stk. 2, nr. 3, og hvor faderskabet eller medmoderskabet derfor ikke bliver registreret ved fødslen, under statsforvaltningens behandling af sagen kan "fortryde" og herefter anerkende faderskabet eller medmoderskabet ved en omsorgs- og ansvarserklæring.

Hvis moren inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel har haft en anden ægtefælle eller en registreret partner uden at være separeret, kan en omsorgs- og ansvarserklæring ikke afgives, jf. lovens § 14, stk. 1, 2. pkt. Dette gælder, selvom moren på tidspunktet for fødslen er blevet separeret eller skilt. Statsforvaltningen skal i stedet snarest muligt give skriftlig meddelelse om barnets fødsel til den (tidligere) ægtefælle eller registrerede partner og vejlede pågældende om retten til at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab (se punkt 6). Selvom ægtefællen eller den registrerede partner ikke reagerer på statsforvaltningens meddelelse, eller eksempelvis som mulig far eller medmor tilbyder at tiltræde en anden persons anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet på en omsorgs- og ansvarserklæring, kan en omsorgs- og ansvarserklæring ikke afgives efter lovens § 14, stk. 1. Anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet må i stedet ske ved en anerkendelse af faderskab efter lovens § 14, stk. 2 (se punkt 4.2) eller ved anerkendelse af medmoderskab efter lovens § 14, stk. 5 (se punkt 4.2) og på baggrund af morens oplysninger til sagen. En sådan anerkendelse af faderskab eller medmoderskab medfører ikke fælles forældremyndighed, men hvis forældrene ønsker dette, kan de aftale dette og anmelde fælles forældremyndighed til statsforvaltningen, jf. forældreansvarslovens § 9. Det fremgår af forældreansvarslovens § 7, stk. 3, at anerkendelse af et faderskab eller medmoderskab automatisk medfører fælles forældremyndighed, hvis forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel.

Oplyser moren, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, har haft seksuelt forhold til andre mænd, end den der ønsker at anerkende faderskabet, eller oplyser moren, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, er blevet behandlet med assisteret reproduktion med samtykke fra andre, end den, der ønsker at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, eller kommer disse oplysninger frem på anden måde, kan anerkendelse ved en omsorgs- og ansvarserklæring efter lovens § 14, stk. 1, heller ikke modtages. I sådanne tilfælde må der i stedet ske anerkendelse efter lovens § 14, stk. 2-6, jf. neden for, eller sagen må indbringes for retten.

4.2. Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab på andet grundlag end en omsorgs- og ansvarserklæring

Efter lovens § 14, stk. 2, nr. 1, kan en mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, anerkende faderskabet, hvis moren efter det oplyste ikke har haft seksuelt forhold til andre mænd i denne periode, og hvis hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion med donorsæd fra en anden mand. Bestemmelsen adskiller sig fra lovens § 14, stk. 1, ved, at det er oplyst, at moren har haft seksuelt forhold til den pågældende mand, men ikke til andre, og at hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion med donorsæd fra en anden mand.

En mand, der har givet samtykke til, at moren i sin tid blev behandlet med assisteret reproduktion, og som har erklæret, at han skal være barnets far, jf. lovens § 27, § 27 a, stk. 1, eller § 27 b, kan efter lovens § 14, stk. 4, nr. 1, anerkende faderskabet, hvis moren efter det oplyste i den periode, hvor hun blev gravid, ikke har haft et seksuelt forhold til andre mænd, og hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion med donorsæd fra en anden mand.

En kvinde, der har givet samtykke til, at moren i sin tid blev behandlet med assisteret reproduktion, og som har erklæret, at hun skal være barnets medmor, jf. lovens § 27 eller § 27 a, stk. 2, kan efter lovens § 14, stk. 5, anerkende medmoderskabet, hvis moren efter det oplyste i den periode, hvor hun blev gravid, ikke har haft et seksuelt forhold til en mand, og hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion med samtykke fra andre efter lovens §§ 27, 27 a eller 27 b.

I ovenstående tilfælde kan faderskabet eller medmoderskabet anerkendes uden nærmere undersøgelser. Det vil således ikke være nødvendigt, at der f.eks. foretages retsgenetiske undersøgelser.

Det kan bl.a. være relevant at anvende bestemmelserne, hvor ingen af parterne bestrider, at det er deres fælles genetiske barn, men hvor de ikke sammen agter at varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Den retlige forskel mellem denne anerkendelse af faderskab eller medmoderskab og anerkendelse af faderskab eller medmoderskab ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring vedrører alene spørgsmålet om fælles forældremyndighed, jf. forældreansvarslovens § 7. Det fremgår dog af forældreansvarslovens § 7, stk. 3, at anerkendelsen af faderskab eller medmoderskab automatisk medfører fælles forældremyndighed, hvis forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. Forældrene vil i øvrigt efterfølgende kunne aftale fælles forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 9.

Det fremgår af fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 6, stk. 1, at en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab indgives til statsforvaltningen ved anvendelse af digital selvbetjening, jf. oven for i punkt 3.2, eller på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, nr. 3 eller 3. En digitalt indgives anerkendelse skal underskrives digitalt af den mand eller kvinde, der vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet. En anerkendelse, der indgives på en blanket skal underskrives af den mand eller kvinde, der vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner. Når en person underskriver blanketten som vitterlighedsvidne, erklærer det pågældende vidne, at vidnet har set manden eller medmoren skrive under på erklæringen, herunder hvilken dato dette er sket. Sker anerkendelsen ved personligt møde i statsforvaltningen, er det tiltrækkeligt, at manden eller medmoren underskriver blanketten i overværelse af statsforvaltningens sagsbehandler, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 6, stk. 3. Moren kan ikke være vitterlighedsvidne.

Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er sket, når statsforvaltningen har modtaget blanketten i underskrevet og dateret stand, og betingelserne for at anerkende faderskabet eller medmoderskabet i øvrigt er opfyldt.

Statsforvaltningen skal i den forbindelse kontrollere, at blanketten er korrekt udfyldt, og at betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet er opfyldt, herunder om manden eller medmoren er myndig m.v.

Hvis den digitale anerkendelse eller blanketten med anerkendelsen ikke er korrekt udfyldt, skal statsforvaltningen bede manden eller medmoren om at berigtige dette. Er betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet ikke opfyldt, må sagen behandles efter kapitel 4 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen eller oversendes til retten.

Hvis den digitale anerkendelse eller blanketten med anerkendelsen er korrekt udfyldt, og betingelserne for anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er opfyldt, færdiggør statsforvaltningen behandlingen af anerkendelsen. Det fremgår af fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 6, stk. 4, at statsforvaltningen, hvis anerkendelsen er indgivet digitalt, udleverer en bekræftelse på modtagelse af den digitalt indgivne erklæring med

statsforvaltningens påtegning til forældrene. Hvis anerkendelsen er indgivet på en godkendt blanket, påtegner statsforvaltningen blanketten om anerkendelsen af faderskabet eller medmoderskabet og udleverer en kopi af denne med statsforvaltningens påtegning til begge forældre, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 6, stk. 4.

Anerkendelse af faderskab efter lovens § 14, stk. 2, nr. 1, og § 14, stk. 4, nr. 1, kan ske både før og efter barnets fødsel, jf. lovens § 14, stk. 10. Medmoderskab efter lovens § 14, stk. 5, kan imidlertid ikke anerkendes før barnets fødsel, jf. lovens § 14, stk. 10.

Moren skal ikke underskrive anerkendelsen. Dette hænger sammen med, at moren enten skriftligt eller ved personligt møde i statsforvaltningen skal erklære, om hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd i den periode, hvor hun blev gravid, eller om hun i denne periode er blevet behandlet med assisteret reproduktion og i givet fald, hvem der har samtykket til behandlingen. Afgivelse af urigtig erklæring kan straffes efter straffelovens § 163. Statsforvaltningen har udarbejdet en blanket (Morens oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab), som kan benyttes. Blanketten findes på statsforvaltningens hjemmeside www.statsforvaltningen.dk.

Morens erklæring kan afgives såvel før som efter barnets fødsel. I de tilfælde, hvor faderskabet ønskes anerkendt før barnets fødsel, jf. lovens § 14, stk. 2, nr. 1, eller § 14, stk. 4, nr. 1, forudsættes det, at moren selv kontakter statsforvaltningen herom. En anmodning fra moren om rejsning af en sag om faderskab eller medmoderskab før barnets fødsel skal indgives til statsforvaltningen ved digital selvbetjening, jf. lovens § 33 a, stk. 2, samt fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Hvis statsforvaltningen efter et barns fødsel modtager underretning fra personregisterføreren om, at den anden forælder til barnet ikke er blevet registreret i forbindelse med barnets fødsel, har statsforvaltningen pligt til selv at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab, jf. lovens § 7. I så fald beder statsforvaltningen moren om at indsende oplysninger om den eller de mulige fædre eller medmødre. Disse oplysninger kan indsendes til statsforvaltningen digitalt eller på ovennævnte blanket om morens oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab.

4.3. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab med tiltræden af sagens øvrige parter

Har moren haft seksuelt forhold til andre mænd i den periode, hvor hun blev gravid, eller er hun blevet behandlet med assisteret reproduktion med donorsæd fra en anden mand, kan en mand anerkende faderskabet, hvis han og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, jf. lovens § 14, stk. 3. Udtrykket ”andre mænd” betyder ikke nødvendigvis, at moren skal have haft seksuelt forhold til mere end én mand, så længe det er en anden mand end den mand, hun har haft et seksuelt forhold til, der vil anerkende faderskabet. Bestemmelsen kan f.eks. også anvendes, selv om moren ikke har haft seksuelt forhold til den mand, med hvem hun erklærer at ville varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Den mand, som hun rent faktisk har haft seksuelt forhold til i den periode, hvor hun blev gravid, skal dog tiltræde anerkendelsen, jf. nedenfor.

Det fremgår af lovens § 14, stk. 6, at hvis moren i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til en mand, kan en kvinde, der efter lovens §§ 27 eller 27 a, stk. 2, anses som barnets medmor, anerkende medmoderskabet, hvis kvinden og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Det samme gælder, hvis moren i den periode, hvor hun

blev gravid, er blevet behandlet med assisteret reproduktion, og hvor en anden (end medmoren) har givet samtykke til behandlingen og erklæret at ville være far eller medmor til barnet. Anerkendelsen af medmoderskabet skal tiltrædes af sagens øvrige parter, jf. nedenfor.

Anerkendelsen sker ved, at moren og manden eller medmoren under et møde i statsforvaltningen underskriver en omsorgs- og ansvarserklæring, jf. lovens § 14, stk. 7. Erklæringen kan indgives og underskrives via statsforvaltningens digitale løsning, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, eller på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, nr. 1 eller 2. Moren og manden eller medmoren bør som udgangspunkt møde samtidigt i statsforvaltningen. Efter omstændighederne vil der dog kunne holdes møde med dem hver for sig.

Der kan først ske anerkendelse efter barnets fødsel, jf. lovens § 14, stk. 10.

Det er en betingelse, at anerkendelsen tiltrædes af de øvrige parter i sagen, jf. lovens § 14, stk. 3, 2. pkt., og § 14, stk. 6, 3. pkt. Dette hænger sammen med, at de øvrige mulige fædre eller medmødre har partsstatus efter lovens § 9, og derfor kan forlange sagen indbragt for retten, jf. lovens § 13, nr. 1.

Tiltrædelse af faderskab eller medmoderskab sker på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, nr. 5 eller 6. Blanketten underskrives af den pågældende part og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner. Når en person underskriver blanketten som vitterlighedsvidne, erklærer vidnet, at vidnet har set den pågældende part skrive under på tiltrædelsen, herunder hvilken dato dette er sket. Sker tiltrædelsen under et møde i statsforvaltningen, er det tilstrækkeligt, at den pågældende part underskriver blanketten i overværelse af en sagsbehandler i statsforvaltningen, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 7, stk. 2. Moren kan ikke være et af de to vitterlighedsvidner. Kopi af tiltrædelsesblanketten udleveres til den pågældende part, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 7, stk. 2. Anerkendelse er sket, når moren og manden eller medmoren har underskrevet omsorgs- og ansvarserklæringen ved mødet i statsforvaltningen, og statsforvaltningen har modtaget alle tiltrædelsesblanketter i underskrevet og dateret stand, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 7, stk. 1.

Er betingelserne for at anerkende faderskab eller medmoderskab opfyldt, færdiggør statsforvaltningen behandlingen af omsorgs- og ansvarserklæringen. Det fremgår af fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, at statsforvaltningen, hvis erklæringen er indgivet digitalt, udleverer en bekræftelse på modtagelse af den digitalt indgivne erklæring med statsforvaltningens påtegning. Hvis erklæringen er indgivet på en godkendt blanket, påtegner statsforvaltningen omsorgs- og ansvarserklæringen om anerkendelsen af faderskabet eller medmoderskabet og udleverer en kopi af denne til forældrene.

Retsvirkningen af, at en part tiltræder, at en anden part kan anerkende faderskabet eller medmoderskabet til barnet, er, at den pågældende part afskærer sig fra at rejse sag om faderskab eller medmoderskab inden for den seks måneders frist, der gælder efter lovens §§ 6 eller 6 a. Sagen kan heller ikke senere genoptages på partens begæring efter lovens kapitel 4.

En part, der har tiltrådt, at en anden part anerkender faderskabet eller medmoderskabet, har ingen rettigheder eller pligter i forhold til barnet.

Hvis tiltrædelsesblanketten(-terne) ikke returneres til statsforvaltningen i underskrevet stand, skal statsforvaltningen normalt behandle sagen efter kapitel 4 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, herunder indkalde de pågældende parter til møde i statsforvaltningen.

Modtager statsforvaltningen en tiltrædelsesblanket, som ikke er korrekt udfyldt, skal statsforvaltningen bede den pågældende part om at berigtige blanketten.

Hvis en part, som skal tiltræde en anden parts anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet, er død eller forsvundet, må det normalt anses for betænkeligt, at faderskabet eller medmoderskabet umiddelbart anerkendes på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring. Statsforvaltningen bør i disse tilfælde opfordre sagens øvrige parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser (se punkt 5).

5. Sager, der kræver nærmere undersøgelser

5.1. Statsforvaltningens pligt til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab

Lovens § 7 regulerer statsforvaltningens pligt til af egen drift at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab.

Efter lovens § 4 kan statsforvaltningen rejse en sag om faderskab eller medmoderskab inden barnets fødsel. Dette vil kun være aktuelt i de tilfælde, hvor barnet skal bortadopteres (se punkt 11).

Er faderskab eller medmoderskab ikke registreret i forbindelse med anmeldelse af barnets fødsel, er faderskabet eller medmoderskabet ikke anerkendt efter kapitel 3 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, og er der ikke rejst sag af andre, rejser statsforvaltningen sag om faderskab eller medmoderskab, jf. lovens § 7, stk. 1.

Der er i §§ 8 og 15 i registreringsbekendtgørelsen fastsat regler om, at personregisterføreren i alle tilfælde, hvor faderskab eller medmoderskab ikke kan registreres i forbindelse med anmeldelsen af barnets fødsel, skal sende en kopi af fødselspapirerne til statsforvaltningen. Er det statsforvaltningen, der behandler sagen om registrering af faderskab eller medmoderskab, og kan faderskabet eller medmoderskabet ikke registreres i forbindelse barnets fødsel, overgår sagen til behandling efter lovens kapitel 2.

Er barnet dødfødt, eller afgår barnet ved døden, skal faderskab eller medmoderskab kun søges fastslået, hvis moren eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det, jf. lovens § 7, stk. 2. Det afgørende er, om barnet lever på det tidspunkt, hvor sagen kan afsluttes. En allerede rejst sag om faderskab eller medmoderskab kan således henlægges, hvis barnet dør under behandlingen af sagen.

En retlig interesse – for andre end moren – i at få et faderskab eller medmoderskab fastslået i disse tilfælde kan navnlig være begrundet i arveretlige forhold, f.eks. hvor et barn, der ved testamente er indsat som arving, fødes levende, men herefter dør. I sådanne tilfælde vil det kunne være afgørende for de arveretlige spørgsmål, hvem der er barnets far eller medmor.

5.2. Morens oplysningspligt

Statsforvaltningen opfordrer moren til at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet.

Dette sker ved, at statsforvaltningen skriver til moren og beder hende oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet. Statsforvaltningen har udarbejdet en blanket (Morens oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab), der kan anvendes hertil. Blanketten findes på statsforvaltningens hjemmeside www.statsforvaltningen.dk.

Ved henvendelsen til moren vejleder statsforvaltningen moren om, at det er muligt at anerkende fader- eller medmoderskabet ved en omsorgs- og ansvarserklæring eller en anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet. Dette kan f.eks. være relevant for de situationer, hvor fader- eller medmoderskabet ikke er blevet anerkendt på grund af forglemmelse eller lignende fra forældrenes side. Statsforvaltningen vejleder også moren om, at en omsorgs- og ansvarserklæring eller en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab kan indgives via digital selvbetjening eller på en godkendt blanket. Moren skal tillige vejledes om, at hun ikke behøver at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, hvis faderskab eller medmoderskab anerkendes ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring efter lovens § 14, stk. 1.

Hvis moren ikke besvarer statsforvaltningens henvendelse, eller hvis hun indsender mangelfulde oplysninger, indkalder statsforvaltningen hende snarest til et møde. Mødet skal holdes senest fire måneder efter barnets fødsel, medmindre særlige omstændigheder gør sig gældende, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 8, stk. 2. Særlige omstændigheder kan i den forbindelse være, at moren på grund af f.eks. alvorlig sygdom eller lignende er forhindret i at møde.

Statsforvaltningen skal fremskynde mødet mest muligt, hvis det kommer frem, at moren har været gift med en mand eller en kvinde eller har været registreret partner med en kvinde inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel uden at være separeret. Dette skyldes, at statsforvaltningen snarest muligt skal give den tidligere ægtefælle eller registrerede partner skriftlig meddelelse om barnets fødsel, jf. lovens § 6 b. Den tidligere ægtefælle eller registrerede partner har også en særlig ret til at kræve sagen om faderskab eller medmoderskab genoptaget, hvis meddelelse om barnets fødsel ikke er nået frem til den pågældende inden fem måneder efter barnets fødsel, jf. lovens § 23, stk. 3.

Bestemmelsen i lovens § 8 regulerer, i hvilke tilfælde moren skal oplyse, hvem der er eller kan være barnets far eller medmor. Bestemmelsen er udtømmende.

Pligten er som udgangspunkt ubetinget. Der er således ikke hjemmel for statsforvaltningen til på et skønsmæssigt grundlag at fritage moren for at afgive oplysning, heller ikke i de tilfælde som er nævnt i lovens § 10, hvor barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og afgørende hensyn taler imod, at den pågældende mand bliver barnets far.

Oplysningspligten gælder også i de tilfælde, hvor barnet ønskes bortadopteret (se punkt 11).

Der gælder tre undtagelser til hovedreglen om morens oplysningspligt:

- Efter lovens § 8, stk. 2, gælder oplysningspligten ikke, hvis anerkendelsen sker ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1. Det gælder, uanset om anerkendelsen sker før eller efter barnets fødsel. Hvis moren og den anden forælder vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet efter denne bestemmelse, skal der ikke gives oplysninger om morens seksuelle forhold i perioden, hvor moren blev gravid, ligesom der heller ikke skal gives oplysninger om, hvorvidt moren i denne periode er blevet behandlet med assisteret reproduktion, og hvem der i givet fald har samtykket til behandlingen, og statsforvaltningen skal ikke stille spørgsmål herom.
- Efter lovens § 8, stk. 3, er moren også som udgangspunkt fritaget for pligten til at give oplysninger, hvis der rejses faderskabssag efter, at faderskabet er registreret efter lovens kapitel 1, eller hvis faderskabet efter barnets fødsel er anerkendt efter lovens § 14, stk. 1. Bestemmelsen har til formål at beskytte den mor, der lever i et ægteskab eller samlivsforhold m.v., mod at skulle give oplysninger om sine seksuelle forhold til andre mænd. Moren er fritaget for oplysningspligten i disse tilfælde, medmindre det fastslås eller må anses for væsentligt bestyrket, at den mand, der er registreret som far, eller som har anerkendt faderskabet, ikke er barnets far. I disse tilfælde vil det følge af de retsgenetiske undersøgelser m.v., at moren må have haft seksuelt forhold til andre mænd i perioden, hvor moren blev gravid. Der henvises i øvrigt til punkt 8 og 9.
- Efter lovens § 8, stk. 4, er moren endvidere som udgangspunkt fritaget for pligten til at give oplysninger, hvis der i tilfælde, hvor moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion, rejses sag om faderskab eller medmoderskab, og faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter lovens kapitel 1 eller 1 a, eller faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt efter barnets fødsel efter lovens § 14, stk. 1. Denne bestemmelse har ligeledes til formål at beskytte den mor, der lever i et ægteskab eller samlivsforhold m.v. mod at skulle give oplysninger om, hvorvidt hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion med samtykke fra andre end den forælder, der er registreret som far eller medmor, eller som har anerkendt faderskabet eller medmoderskabet. Moren er fritaget fra oplysningspligten i disse tilfælde, medmindre det fastslås eller må anses for væsentligt bestyrket, at barnet ikke er blevet til ved den behandling med assisteret reproduktion, som er baggrund for registreringen af faderskabet eller medmoderskabet eller for anerkendelsen heraf. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis tidspunktet for behandlingen ikke stemmer overens med fødselstidspunktet og barnets udvikling ved fødslen, eller hvis behandlingen med assisteret reproduktion er sket med mandens egen sæd, og det godtgøres, at barnet ikke er blevet til ved hjælp af denne sæd. Der henvises i øvrigt til punkt 8 og 9.

Oplyser moren ikke, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, skal hun vejledes om, hvilken betydning dette vil kunne have for hende og barnet, jf. lovens § 8, stk. 5. Ved cirkulæreskrivelse af 14. juni 2002 om administrative forskrifter og nye blanketter i tilknytning til børneloven er der udsendt et bilag, der beskriver, hvad denne vejledning kan indeholde.

Endvidere vil statsforvaltningen i den forbindelse kunne vejlede moren om, at det kan være vigtigt at vide, hvem barnets far er, uanset om barnet er blevet til ved et seksuelt forhold eller ved behandling med assisteret reproduktion med sæd fra en kendt mand, f.eks. i relation til arvelige sygdomme og organdonation.

Endelig bør statsforvaltningen også vejlede om de retlige konsekvenser ved anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, herunder om den anden forælders pligt til at forsørge barnet, forældremyndighed, samvær og arveret.

Hvis morens oplysninger om, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, er usikre eller mangelfulde, bør statsforvaltningen overveje, om det vil være hensigtsmæssigt at oversende sagen til politiet med henblik på at få bistand til identifikation af den pågældende mand eller kvinde, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 10, stk. 2. I sådanne situationer bør statsforvaltningen således ikke uden videre indbringe sagen for retten.

Manglende opfyldelse af oplysningspligten er ikke sanktioneret med straf, da samtalen har til formål – gennem en klargøring af, hvilken betydning det senere vil kunne have for moren og barnet ikke at vide, hvem der er barnets far eller medmor – at motivere moren til frivilligt at give oplysning om, hvem der kan være far eller medmor til barnet. Statsforvaltningen må efter en konkret vurdering af sagens omstændigheder overveje, hvem der fra statsforvaltningens side skal stå for samtalen, herunder om f.eks. en børnesagkyndig bør vejlede moren.

Skønner statsforvaltningen, at moren tilbageholder oplysninger om, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, eller udebliver moren uden lovlig grund efter indkaldelse til møde/møder i statsforvaltningen, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. lovens § 13, nr. 2 og 4.

I disse tilfælde skal statsforvaltningen efter fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, og § 10, stk. 1, vejlede moren om, at retten kan vælge at gennemtvunge hendes oplysningspligt efter reglerne om vidnetvang i retsplejelovens § 178. Efter denne bestemmelse kan retten, hvis et vidne uden lovligt forfald udebliver fra et retsmøde eller uden lovlig grund vægrer sig ved at svare bl.a.:

- Pålægge vidnet en bøde,
- lade vidnet afhente ved politiet, og
- tilpligte vidnet at erstatte de udgifter, som vidnet har forårsaget.

Det bemærkes, at et flertal i Folketingets Retsudvalg i forbindelse med behandlingen af forslaget til børneloven tilkendegav, at domstolene i disse tilfælde ikke bør anvende strengere sanktioner end bøde.

Statsforvaltningen bør på den baggrund ikke vejlede moren om rettens mulighed for at pålægge tvangsbøder eller tage vidnet i forvaring, jf. retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 4 og 5.

Inden sagen indbringes for retten, skal statsforvaltningen give moren mulighed for at overveje betydningen af, at hun ikke medvirker til at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, herunder at barnet ikke får udlagt en far eller medmor.

5.3. Afskæring af faderskab

Bestemmelsen i børnelovens § 10 indebærer, at et faderskab i visse tilfælde ikke skal fastslås.

Fremkommer moren med oplysninger om, at barnet er blevet til ved et strafbart forhold, kan gerningsmanden ikke blive barnets far, hvis afgørende hensyn til barnet taler imod, at hans faderskab fastslås. Afskæring af faderskab efter bestemmelsen kan finde sted såvel i de tilfælde, hvor moren efter reglerne om oplysningspligt i lovens § 8, stk. 1, har opgivet den pågældende som fadermulighed, som i de tilfælde, hvor den pågældende mand selv måtte ønske sit faderskab fastslået, jf. lovens § 6, stk. 1.

Reglen finder kun anvendelse, hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold fra den pågældendes side, f.eks. ved incest, jf. straffelovens § 210, eller voldtægt, jf. straffelovens § 216. Andre strafbare forhold, der ikke vedrører kønssædeligheden, er uden betydning for spørgsmålet om faderskab.

Anvendelse af bestemmelsen vil normalt forudsætte, at manden er dømt for det pågældende forhold, eller at han selv erkender det. Verserer der en straffesag, hvor der ikke er afgivet tilståelse, bør statsforvaltningen i almindelighed udsætte faderskabssagen på straffesagens afslutning.

Det er endvidere en betingelse, at ”afgørende hensyn” taler imod mandens faderskab. Der må bl.a. lægges vægt på, hvilken karakter det strafbare forhold har, og hvilken indstilling barnets mor har til spørgsmålet.

Er barnet blevet til ved incest, vil afgørende hensyn formentlig altid tale imod, at den pågældende bliver far til barnet. Er der derimod tale om voldtægt m.v., vil det bero på en samlet vurdering, herunder om moren selv ønsker faderskabet afskåret.

Tiltræder manden ikke, at hans faderskab afskæres, må statsforvaltningen – selvom den pågældende ikke selv anmoder om det – indbringe sagen for retten, jf. lovens § 13, nr. 2.

Selvom bestemmelsen ikke bringes i anvendelse, og den pågældende mand således bliver retlig far til barnet, er det efter omstændighederne ikke udelukket, at der efterfølgende sker en begrænsning af de almindelige retsvirkninger af faderskabet. F.eks. vil retten til samvær med barnet efter en konkret vurdering kunne afslås eller ophæves, hvis det må anses for at være bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 21, stk. 3, jf. § 4.

5.4. Indhentelse af en erklæring fra embedslægen om, i hvilken periode moren blev gravid

Hvis moren oplyser, at hun i perioden, hvor hun må antages at være blevet gravid, har haft seksuelt forhold til flere mænd, eller hvis hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion med samtykke fra forskellige parter, bør statsforvaltningen indhente en erklæring fra embedslægen med henblik på at få fastlagt den periode, hvor moren blev gravid.

I almindelighed vil statsforvaltningen med morens samtykke kunne indhente et skema om barnets udviklingsgrad fra det hospital, hvor barnet er født. Statsforvaltningen sender herefter skemaet til embedslægen med anmodning om en erklæring om fastsættelse af den periode, hvor moren blev gravid.

På baggrund af den indhentede erklæring overvejer statsforvaltningen, om samtlige de parter, som efter morens oplysning er eller kan være far eller medmor til barnet, bør vejledes skriftligt eller indkaldes til møde (se punkt 5.5).

De parter, som er opgivet som mulige fædre eller medmødre til barnet, er efter lovens § 9, stk. 1, nr. 4 og 7, parter i sagen og vil således skulle orienteres om deres rettigheder efter reglerne i persondataloven. Dette gælder også de parter, som statsforvaltningen ikke vejleder skriftligt eller indkalder til møde, fordi det seksuelle forhold eller behandlingen med assisteret reproduktion fandt sted uden for den periode, som er blevet fastlagt ved erklæringen fra embedslægen.

5.5. Skriftlig vejledning af og evt. møde med den eller de parter, der er eller kan være far eller medmor til barnet

Statsforvaltningen skal skriftligt vejlede om retsvirkningerne af et faderskab eller et medmoderskab og om konsekvenserne, hvis faderskabet eller medmoder ikke anerkendes, til den eller de parter, som efter morens oplysninger er eller kan være far eller medmor til barnet, og som det på baggrund af den indhentede erklæring fra embedslægen er relevant at inddrage i sagen.

Det skal fremgå af den skriftlige vejledning, hvis der er flere parter, der kan være barnets far eller medmor i den konkrete sag.

Statsforvaltningen kan efter omstændighederne indkalde den eller de parter, som er eller kan være barnets far eller medmor, til møde. I en mødeindkaldelse, som skal være skriftlig, og som skal indeholde den samme vejledning, som når der blot vejledes skriftligt, vejleder statsforvaltningen om, at sagen kan indbringes for retten, hvis en af parterne anmoder herom. Der vejledes også om, at udeblivelse fra mødet kan indebære, at sagen indbringes for retten.

Hvis statsforvaltningen finder det hensigtsmæssigt, kan mødet med moren og den eller de parter, som er eller kan være barnets far eller medmor, holdes som ét og samme møde.

I forbindelse med den skriftlige vejledning eller under et eventuelt møde, opfordrer statsforvaltningen de pågældende til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det kan have betydning for sagen. Om foretagelse af retsgenetiske undersøgelser, se punkt 5.6.

Hvis en mand nægter at have haft seksuelt forhold til moren, hvis en mand nægter at medvirke til retsgenetiske undersøgelser, eller hvis en part nægter at have givet samtykke til, at moren blev behandlet med assisteret reproduktion, indbringer statsforvaltningen normalt sagen for retten.

Før sagen indbringes for retten, bør statsforvaltningen dog overveje at indkalde moren til et nyt møde, hvor hun gøres bekendt med den eller de pågældende parter udsagn. Moren skal herefter have mulighed for at oplyse, om der er andre parter, som kan være far eller medmor til barnet.

Oplyser moren, at hun har haft seksuelt forhold til andre mænd i den periode, hvor hun blev gravid, eller er hun blevet behandlet med assisteret reproduktion med donorsæd fra en anden mand, og ønsker en mand sammen med moren at varetage omsorgen og ansvaret for barnet, skal moren og denne mand dog underskrive erklæringen ved et møde i statsforvaltningen, jf. lovens § 14, stk. 3 og 7, og punkt 4.3. i denne vejledning. De mænd, der vil tiltræde, at en anden mand anerkender faderskabet, kan dog gøre dette på skriftligt grundlag og skal ikke indkaldes til møde i statsforvaltningen.

Hvis moren oplyser, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til en eller flere mænd, og hvis det er en kvinde, der efter lovens §§ 27 eller 27 a, stk. 2, skal være medmor til barnet, eller hvis moren oplyser, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, er blevet behandlet med assisteret reproduktion, og hvor en anden (end medmoren) har givet samtykke til behandlingen, kan forældrene ligeledes afgive en omsorgs- og ansvarserklæring under et møde i statsforvaltningen, jf. lovens § 14, stk. 6 og 7. Den eller de mænd, som moren har haft et seksuelt forhold til, skal skriftligt tiltræde, at kvinden anerkender medmoderskabet. Disse mænd behøver ikke at blive indkaldt til et møde i statsforvaltningen.

5.6. Retsgenetiske undersøgelser

Udviklingen inden for retsgenetikken har medført, at det i dag i stort set alle sager er muligt at opnå en bevismæssig vægt på mindst 10.000 til 1 for eller imod en undersøgt mands faderskab. Den bevismæssige vægt beregnes sædvanligvis i forhold til andre mænd af etnisk dansk oprindelse. Efter særlig anmodning vil det sædvanligvis også være muligt at beregne den bevismæssige vægt i forhold til en mand af anden, nærmere angivet etnisk oprindelse.

Det anførte indebærer, at reel bevistvivl om en bestemt mands faderskab til et bestemt barn fremover kun kan opstå, hvor den pågældende ikke kan undersøges, fordi han f.eks. er død eller forsvundet, uden at materiale til retsgenetisk bevis kan fremskaffes, eller hvor moren har haft seksuelt forhold til hver af to enæggede tvillinger eller til andre nært beslægtede.

Selvom en eller flere mænd ikke har kunnet undersøges, vil retsgenetiske undersøgelser efter det anførte ofte indebære, at faderskab- eller medmoderskabsspørgsmål alligevel kan afgøres. Det gælder, hvor undersøgelsen positivt udpeger en anden mand (som har kunnet undersøges) som barnets far.

Statsforvaltningen kan med parternes samtykke iværksætte retsgenetiske undersøgelser med henblik på at fastslå et faderskab, jf. lovens § 11, stk. 1.

Statsforvaltningen kan således opfordre moren og de mænd, som er parter i sagen, til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det kan have betydning for sagen.

Statsforvaltningen kan derimod ikke gennemtvinge undersøgelserne. Medvirker den, der opfordres til retsgenetiske undersøgelser, ikke frivilligt, må statsforvaltningen i almindelighed indbringe sagen for retten, jf. lovens § 13, nr. 2 og 4.

Opfordring til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser bør kun fremsættes, hvis undersøgelserne kan have betydning for sagen. Dette vil f.eks. være tilfældet i sager:

- Hvor der kan være tvivl om, hvem der er barnets far, f.eks. hvor der foreligger oplysninger om flere faderskabsmuligheder.
- Hvor den eneste opgivne faderskabsmulighed ikke uden videre ønsker at anerkende faderskabet.
- Hvor det skal efterprøves, om en ægtemand eller mandlig samlever, hvis faderskab er registreret efter lovens kapitel 1, er barnets far.
- Hvor der er tvivl om, hvilken af flere behandlinger med assisteret reproduktion, der har medført, at moren blev gravid, og det er forskellige parter, der har givet samtykke til behandlingerne. I sådanne situationer kan det være relevant at foretage en retsgenetisk undersøgelse af den donorsæd, der er anvendt til hver behandling, hvis dette er muligt.
- Hvor moren i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til en mand og er blevet behandlet med assisteret reproduktion med sæd fra en anden mand.

Efter lovens § 11, stk. 2, kan statsforvaltningen også opfordre andre end sagens parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det må antages at være af afgørende betydning for sagen. Bestemmelsen forudsættes navnlig anvendt, hvor det nødvendige retsgenetiske bevis ikke kan indhentes, f.eks. fordi en eller flere faderskabsmuligheder enten er døde eller forsvundne. I sådanne tilfælde vil undersøgelser af mandens nære slægtninge – som ikke selv er

faderskabsmuligheder – undertiden kunne være egnet til at tilvejebringe retsgenetisk bevis. Statsforvaltningen bør dog i disse tilfælde overveje at indbringe sagen for retten.

De nærmere regler om de retsgenetiske undersøgelser gennemføres findes i DNA-bekendtgørelsen. Disse regler gælder både for statsforvaltningens og retternes behandling af sager om faderskab og medmoderskab.

I forbindelse med indhentelse af parternes samtykke til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser bør statsforvaltningen vejlede parterne om, at formålet med undersøgelserne alene er at søge faderskabet eller medmoderskabet til barnet fastslået. De prøver, som udtages for at sikre DNA til undersøgelsen, bliver således ikke undersøgt for arvelige sygdomme. Resultatet af de retsgenetiske undersøgelser må heller ikke bruges ved efterforskning af straffesager.

Udgiften ved retsgenetiske undersøgelser, herunder prøveudtagning, afholdes af statsforvaltningen.

Parternes samtykke i at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser indhentes skriftligt eller på et møde i statsforvaltningen. Statsforvaltningen bør i den forbindelse vejlede parterne om, at undersøgelserne indebærer, at der normalt med en uges mellemrum skal udtages to prøver fra henholdsvis moren, barnet og manden/mændene, jf. DNA-bekendtgørelsens § 3, og at prøverne kun kan udtages på bestemte ambulatorier efter statsforvaltningens bestemmelse, jf. DNA-bekendtgørelsens § 1.

For at sikre deres identitet vil parterne m.v. – bortset fra barnet – i forbindelse med prøveudtagningen blive bedt om at forevise billedlegitimation (f.eks. dansk pas, kørekort eller lignende med CPR-nummer), jf. DNA-bekendtgørelsens § 4, stk. 1, og mænd, der er parter i sagen, vil endvidere blive fotograferet, jf. DNA-bekendtgørelsens § 4, stk. 3. Hvis moren ikke har medbragt billedlegitimation, skal hun fremvise sundhedskort/sygesikringsbevis samt fotograferes, jf. DNA-bekendtgørelsens § 4, stk. 3. Billederne følger prøverne. Når resultatet af de retsgenetiske undersøgelser foreligger, vil billederne sammen med den retsgenetiske erklæring indgå i sagen og kan under den videre sagsbehandling foreholdes sagens parter, jf. DNA-bekendtgørelsens § 5.

Endvidere vil parterne i forbindelse med prøveudtagningen skulle besvare nogle spørgsmål, som kan have betydning for de retsgenetiske undersøgelser, herunder bl.a. om slægtskab, etnisk baggrund og særlige lægelige behandlinger, som kan ændre forudsætningerne for fortolkningen af undersøgelsesresultaterne ved retsgenetiske undersøgelser.

Indvilger parterne i at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, sender statsforvaltningen anmodning herom (rekvisition B) til Københavns Universitet, Retsmedicinsk Institut, Retsgenetisk Afdeling.

Gennemførelsen af undersøgelserne sker under iagttagelse af en række nødvendige kontrolforanstaltninger, der har til formål at reducere risikoen for personforveksling eller snyd med identiteten af de undersøgte personer, fejl i identiteten af prøver, laboratorie- og kontorfejl m.v.

Prøver kan kun udtages på særlige ambulatorier, som statsforvaltningen har indgået aftale med herom. Disse ambulatorier kan oplyses ved kontakt til statsforvaltningen.

I forbindelse med indhentelse af parternes samtykke bør parterne spørges om, hvilke af de ambulatorier, som statsforvaltningen har indgået aftale med, de ønsker at benytte ved udtagning af prøven. Den enkelte part bør således selv have mulighed for at pege på, hvilket ambulatorium der skal forestå prøveudtagningen.

Statsforvaltningen sender anmodning om prøveudtagning (rekvisition A) vedrørende hver af parterne samt barnet til det eller de pågældende ambulatorier.

Prøverne udtages i almindelighed med en uges mellemrum. Prøverne kan dog i særlige tilfælde udtages samme dag. I sådanne situationer skal ambulatoriet tilrettelægge proceduren sådan, at en høj grad af sikkerhed sikres, bl.a. ved, at hver af prøverne udtages af forskelligt personale, som hver især undersøger, om det er den rigtige person, der afgiver prøven.

Ambulatorierne sender prøverne til Retsgenetisk Afdeling, som udfører den retsgenetiske undersøgelse. Når resultatet af undersøgelsen foreligger, modtager statsforvaltningen en retsgenetisk erklæring, som kan lægges til grund for den videre behandling af sagen i statsforvaltningen og eventuelt i retten.

Statsforvaltningen forelægger resultatet af de retsgenetiske undersøgelser for parterne.

En mand, der med en bevismæssig vægt af 10.000 til 1 udpeges som far til barnet, er utvivlsomt barnets far og kan dermed anerkende faderskabet i overensstemmelse med reglerne i lovens § 14, stk. 2, nr. 2, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 12. Det fremgår af fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 12, stk. 1, at en anerkendelse af faderskabet indgives til statsforvaltningen ved anvendelse af digital selvbetjening eller på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, nr. 3. En anerkendelse af faderskabet kan dog også efter den retsgenetiske undersøgelse ske ved en omsorgs- og ansvarserklæring efter lovens § 14, stk. 1, hvis forældrene ønsker dette.

Betingelsen om, at en mand, der anerkender faderskabet efter lovens § 14, stk. 2, nr. 2, "utvivlsomt" er barnets far, er kun opfyldt, hvis retsgenetiske undersøgelser med en bevismæssig vægt på 10.000 til 1 peger på ham som far. Betingelsen vil derfor ikke være opfyldt, eksempelvis hvis moren har udpeget to mulige fædre, hvoraf den ene mand efter retsgenetiske undersøgelser udelukkes som far, og den anden mand – uden at der for hans vedkommende foretages retsgenetiske undersøgelser – ønsker at anerkende faderskabet efter lovens § 14, stk. 2, nr. 2. Uanset at moren oplyser, at alene de to pågældende mænd er mulige fædre, vil den anden mand ikke "utvivlsomt" være barnets far, og han kan derfor ikke anerkende faderskabet i overensstemmelse med lovens § 14, stk. 2, nr. 2.

Der er ikke noget til hinder for, at manden og moren i dette tilfælde kan anerkende faderskabet ved en omsorgs- og ansvarserklæring efter lovens § 14, stk. 1, jf. fader- og moderskabsbekendtgørelsens § 5, hvis parterne – i lyset af den retsgenetiske undersøgelse – ønsker dette.

Hvis en retsgenetisk undersøgelse udpeger en mand som far til barnet, træffer statsforvaltningen afgørelse om, at andre inddragne mulige fædre eller medmødre skal udtræde af sagen, jf. lovens § 12 (se punkt 5.7), medmindre der er tale om en situation med flere mulige medmødre, hvor moren er behandlet med assisteret reproduktion, eller hvor der er tale om en situation efter lovens § 27 a, stk. 2, hvor en kendt sæddonor, moren og morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller

kvindelige partner har aftalt, at morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner skal være barnets medmor.

Selv om retsgenetiske undersøgelser har fastslået, at en part, der ønsker at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, ikke kan være barnets far eller medmor, kan parten og moren alligevel vælge at få faderskabet eller medmoderskabet anerkendt efter lovens § 14, stk. 3 eller 6, og fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 7. Disse bestemmelser bygger nemlig på den opfattelse, at det bør overlades til parterne selv at tage stilling til, om de ønsker sagen om faderskab eller medmoderskab afsluttet i mindelighed. Sker der anerkendelse, indtræder det retlige faderskab eller medmoderskab fuldt ud, uanset om det ligger fast, at en anden mand er barnets genetiske far, eller en anden part er den, der har givet samtykke til den behandling med assisteret reproduktion, som medførte, at moren blev gravid.

Hvis en mand, som de retsgenetiske undersøgelser har udpeget som far til barnet med en bevismæssig vægt af 10.000 til 1, ikke vil anerkende faderskabet, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 4, medmindre faderskab eller medmoderskab kan anerkendes efter lovens § 14, stk. 3 eller 6.

5.7. Bestemmelse om udtræden af sagen

Hvis en mands faderskab ved retsgenetiske undersøgelser udelukkes med en sikkerhed på 99,99 % (det vil sige en bevismæssig vægt mod faderskabet på 10.000 til 1), og han således utvivlsomt ikke er barnets far, kan statsforvaltningen beslutte, at han skal udtræde af sagen.

Det samme gælder, hvis der f.eks. foreligger sikkert bevis for, at den pågældende mand ikke har haft seksuelt forhold til moren i perioden, hvor hun blev gravid.

Hvis en kvinde utvivlsomt ikke kan anses som barnets medmor, kan statsforvaltningen ligeledes beslutte, at hun skal udtræde af sagen.

Vil den pågældende part ikke udtræde frivilligt af sagen, må statsforvaltningen indbringe sagen for retten (se punkt 7). Dette gælder dog ikke, hvis der er grundlag for at anerkende et faderskab eller medmoderskab efter lovens § 14, stk. 3 eller 6.

6. Forskellige bestemmelser

6.1. Statsforvaltningens underretningspligt i forhold til en tidligere ægtefælle eller registreret partner

Efter lovens § 6 b har statsforvaltningen pligt til at give skriftlig meddelelse om barnets fødsel til en mand eller kvinde, der inden for de sidste 10 måneder før fødslen har været gift med barnets mor uden at være separeret. Det samme gælder, hvis en kvinde har været registreret partner med moren inden for de sidste 10 måneder før fødsel uden at være separeret. Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende allerede er part i sagen.

Hvis der er tale om en ægtemand, skal statsforvaltningen samtidig vejlede manden om hans eventuelle ret efter lovens § 6, stk. 1, til at få prøvet faderskabsspørgsmålet. Det gælder dog ikke, hvis han allerede er part i sagen, f.eks. fordi moren har oplyst ham som faderskabsmulighed.

Underretningen skal finde sted snarest muligt efter, at det er kommet til statsforvaltningens kendskab, at moren inden for de sidste ti måneder før barnets fødsel har været gift eller registreret med den pågældende part uden at have været separeret.

Der er ingen undtagelser til underretningspligten.

Hvis meddelelse til en part, som efter lovens § 6 b skal have meddelelse om barnets fødsel fra statsforvaltningen, ikke er kommet frem til parten inden fem måneder efter fødslen, skal sagen genoptages, hvis parten anmoder om det, jf. lovens § 23, stk. 3, der også indeholder tidsfrister for anmodningens fremsættelse.

Hvis der er så utilstrækkelige eller usikre oplysninger om parten bopæl eller opholdssted, at statsforvaltningen ikke kan lokalisere parten, må sagen indbringes for retten, jf. lovens § 13, nr. 3 og 4.

Efter bestemmelsens ordlyd har statsforvaltningen alene underretningspligt over for en tidligere ægtefælle eller registreret partner.

Også andre, herunder tidligere samlevere, bør i almindelighed ved henvendelse til statsforvaltningen kunne få oplyst, om en bestemt kvinde har født et barn. Det følger af princippet i børnelovens §§ 6 og 6 a om adgangen til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab.

Denne adgang begrænses imidlertid af bestemmelsen i lovens § 6, stk. 2, 1. pkt., i relation til en mand, der har haft et seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid. Hvis en mand er registreret som barnets far, eller hvis en kvinde er registreret som barnets medmor, kan den mand, der har haft et seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, ikke rejse en faderskabssag. Manden kan dog efter lovens § 6, stk. 2, 2. pkt., dog alligevel rejse en faderskabssag, hvis han i den periode, hvor moren blev gravid, var gift med moren uden at være separeret eller levede i fast samlivsforhold med hende.

Statsforvaltningen kan kun oplyse, om kvinden har født, hvis den pågældende mand kan sandsynliggøre, at han har haft et seksuelt forhold til hende.

6.2. En parts ret til at få prøvet, om parten er barnets far eller medmor

En mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, har ret til at få prøvet, om han er barnets far, jf. lovens § 6, stk. 1. Dette gælder, selvom han kun har haft et enkeltstående forhold til moren. Bekræfter moren, at der har været et sådant forhold, må statsforvaltningen i almindelighed lægge oplysningen herom til grund og inddrage den pågældende mand i sagen.

Bestrider moren derimod, at der har været et seksuelt forhold, og fastholder manden sin påstand, må sagen indbringes for retten, jf. lovens § 13, nr. 2 og 4. Der er imidlertid ikke noget til hinder for, at statsforvaltningen efter omstændighederne – med mandens og morens samtykke – iværksætter retsgenetiske undersøgelser af, om den pågældende mand er barnets far. Vedgår moren på baggrund af disse undersøgelser at have haft seksuelt forhold til manden, kan sagen fortsætte i statsforvaltningen.

En mands ret til efter lovens § 6, stk. 1, at få prøvet, om han er barnets far, begrænses af dog af lovens § 6, stk. 2, 1. pkt. og § 10. Efter lovens § 6, stk. 2, 1. pkt. gælder retten ikke, hvis en anden mand er registreret som barnets far, eller hvis en kvinde er registreret som barnets medmor.

I disse tilfælde har barnet typisk allerede fra fødslen en far eller medmor, som har del i forældremyndigheden, og som sammen med moren varetager omsorgen og ansvaret for barnet.

En mand, der var gift med (uden at være separeret), eller som levede i et fast samlivsforhold med moren i den periode, hvor hun blev gravid, kan dog altid rejse faderskabssag, jf. lovens § 6, stk. 2, 2. pkt. Det er tilstrækkeligt, at ægteskabet eller det faste samlivsforhold har bestået i en del af den periode, hvor moren blev gravid.

Kravet om et fast samlivsforhold indebærer, at der skal være tale om et samlivsforhold af ægteskabslignende karakter af en vis varighed, hvor parterne typisk har levet sammen på en fælles bopæl. Det er dog ikke udelukket, at kravet vil kunne være opfyldt, selvom parterne f.eks. af arbejdsmæssige grunde har opretholdt hver sin bolig, hvis der dog har været tale om et fast parforhold af en længere varighed. Den ret, der hjemles i lovens § 6, stk. 1, kan anvendes til, at manden selv rejser en faderskabssag, hvis en sag om faderskab eller medmoderskab ikke tidligere er rejst for statsforvaltningen, eller til at han indtræder i en verserende sag om faderskab eller medmoderskab og endelig til, at han får ”genbehandlet” en sag om faderskab eller medmoderskab, der allerede har været rejst for statsforvaltningen, uanset om faderskab eller medmoderskab er fastslået eller ej.

En mands ret til at rejse faderskabssag begrænses også af bestemmelsen i lovens § 10. Faderskabssag kan således ikke rejses, hvis afgørende hensyn til barnet taler imod, at manden kan blive barnets far (se punkt 5.3). En mand eller kvinde, som har givet samtykke eller erklæring efter lovens §§ 27, 27 a eller 27 b (samtykke til morens behandling med assisteret reproduktion og erklæring om faderskab eller medmoderskab), har ret til at få prøvet, om den pågældende er far eller medmor til barnet.

Retten til at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab afskæres ikke af, at barnet evt. er bortadopteret.

En anmodning efter lovens §§ 6 eller 6 a om, at der rejses sag, skal være skriftlig, og den skal indgives inden seks måneder efter barnets fødsel, jf. lovens § 6, stk. 1, 2. pkt. og § 6 a, 2. pkt. Er barnet eksempelvis født den 6. november, udløber fristen den 6. maj det følgende år ved kontortids ophør. Er fristens sidste dag en lørdag, søndag eller helligdag, anses den senest forudgående arbejdsdag som fristens sidste dag. Verserer der imidlertid på tidspunktet for anmodningen fortsat en sag om faderskab eller medmoderskab, kan den pågældende mand eller kvinde indtræde i sagen, selvom fristen er overskredet. Er fristen i øvrigt overskredet, må anmodningen afvises. Spørgsmålet vil i så fald kun kunne prøves, hvis betingelserne for genoptagelse er opfyldt (se punkt 9).

Hvis der ikke på tidspunktet for en anmodning efter lovens §§ 6 og 6 a allerede verserer en sag om faderskab eller medmoderskab hos statsforvaltningen, skal anmodningen indgives ved digital selvbetjening, jf. lovens § 33 a, stk. 2. Statsforvaltningen afviser anmodningen, medmindre der foreligger særlige forhold, jf. lovens § 33 a, stk. 3, eller statsforvaltningen helt ekstraordinært vurderer, at det ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for statsforvaltningen ved at

modtage anmodningen på anden måde end digitalt, jf. lovens § 33 a, stk. 4. Se mere herom i punkt 3.2 om digital selvbetjening.

6.3 Umyndighed m.v.

Efter lovens § 14, stk. 8, 2. pkt., skal en mindreårig fars eller medmors værge/værger samtykke i en anerkendelse af et faderskab eller medmoderskab. Bestemmelsen finder kun anvendelse, når faren eller medmoren er umyndig som følge af mindreårighed. Hvis moren er umyndig, skal hendes værge/værger således ikke samtykke i anerkendelsen. Børn og unge under 18 år er imidlertid efter § 1 i værgemålsloven myndige, hvis de har indgået ægteskab. Dette gælder dog ikke, hvis prøvelsesmyndigheden (kommunen) ved tilladelsen til ægteskabet har fastsat vilkår om umyndighed.

Værgens/værgernes samtykke kan påføres omsorgs- og ansvarserklæringen eller en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, hvis erklæringen eller anerkendelsen er indgivet til statsforvaltningen på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 13, stk. 1. Hvis erklæringen eller anerkendelsen er indgivet til statsforvaltningen ved digital selvbetjening, skal samtykket gives skriftligt på anden måde.

Værgen/værgerne skal på tilsvarende måde give samtykke til, at en mindreårig part tiltræder, at en anden part bliver far eller medmor til barnet, jf. lovens § 14, stk. 3, 2. pkt., eller § 14, stk. 6, 3. pkt., jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 13, stk. 2. Samtykket påføres tiltrædelsesblanketten.

Hvis den mindreåriges forældre har fælles forældremyndighed og således udøver værgemål i forening, skal begge forældre samtykke i den mindreåriges anerkendelse eller tiltrædelse. Hvis statsforvaltningen modtager den mindreåriges anerkendelse eller tiltrædelse, og det kun er den ene af forældrene, der har givet samtykke, kan statsforvaltningen ikke lægge anerkendelsen eller tiltrædelsen til grund for sagens videre behandling. I så fald meddeler statsforvaltningen til forældrene, at den anden forælder også skal give sit samtykke. Samtidig vejleder statsforvaltningen om, at hvis dette ikke sker, vil statsforvaltningen indkalde den mindreårige og begge forældre til et møde, og at hvis parterne udebliver fra dette møde, vil statsforvaltningen i sidste ende være nødt til at sende sagen til retten.

Hvis statsforvaltningen ikke derefter modtager samtykket fra den anden forælder, indkalder statsforvaltningen den mindreårige og begge forældre til et møde. Hvis den mindreårige og kun den ene af forældrene møder, er det tilstrækkeligt, at den mindreårige på mødet underskriver en blanket om anerkendelse eller tiltrædelse, og at den mødte forælder også underskriver blanketten og derved giver sit samtykke, jf. lovens § 14, stk. 8, sidste pkt., hvor der henvises til retsplejelovens § 257, stk. 1, 2. pkt., der har følgende ordlyd: ”Udøves værgemål af forældre i forening, og udebliver den ene af forældrene i et retsmøde, mens den anden møder, optræder den mødte på den umyndiges vegne under retsmødet.”

Personer, der er under værgemål efter værgemålslovens § 5, er efter bestemmelsen i børnelovens § 14, stk. 8, ikke afskåret fra på egen hånd at anerkende et faderskab eller medmoderskab. Det er en forudsætning, at den pågældende ikke er i en situation som beskrevet i værgemålslovens § 46. Statsforvaltningen bør dog udvise tilbageholdenhed, således at anerkendelse kun modtages, hvis det utvivlsomt må anses for forsvarligt.

Finder statsforvaltningen det betænkeligt at modtage anerkendelse fra en person, der er omfattet af værgemålslovens § 5, må sagen indbringes for retten, jf. børnelovens § 13, nr. 2. Værgens samtykke kan ikke træde i stedet.

Efter børnelovens § 14, stk. 8, 1. pkt., kan der ikke ske anerkendelse af faderskab eller medmoderskab i statsforvaltningen, hvis en af parterne er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6. Sådanne sager skal altid indbringes for retten, jf. lovens § 13, nr. 5.

6.4. Sagens behandling, når en eller flere parter bor eller opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland

Efter fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 14 kan statsforvaltningen anmode en dansk repræsentation i udlandet om at bistå ved behandlingen af en sag om faderskab eller medmoderskab, hvis en eller flere af sagens parter opholder sig i det pågældende land. Repræsentationen vil i muligt omfang yde bistand ved behandlingen af sagen i overensstemmelse med de af udenrigstjenesten fastsatte regler herom. Bistanden er gebyrfri, men afholdte udgifter, eksempelvis til prøveudtagning og forsendelse, vil dog skulle refunderes af den rekvirerende myndighed.

Statsforvaltningen bør fremsende sagen direkte til repræsentationerne. En liste over danske ambassader og konsulater findes på Udenrigsministeriets hjemmeside www.um.dk.

Hvis en part i sagen opholder sig på Færøerne eller i Grønland, kan statsforvaltningen efter fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 14 ligeledes bede Rigsombudsmanden på Færøerne eller Rigsombudsmanden i Grønland om at bistå ved behandlingen af sagen.

6.4.1. En mulig far eller medmor har ophold i udlandet, på Færøerne eller i Grønland

Kerneområdet for bestemmelsen er den situation, hvor en her i landet boende mor oplyser, at en mand eller kvinde, som er eller kan være far eller medmor til barnet, opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland.

Hvis en eller flere af parterne i sagen har bopæl eller ophold i udlandet, skal statsforvaltningen være opmærksom på, om der er international kompetence til at behandle sagen om faderskab eller medmoderskab. Se mere herom i punkt 13.

Hvis der er en formodning om, at en mand eller kvinde, som opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland på en kendt adresse, vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, og at den pågældende utvivlsomt er i stand til at forstå retsvirkningerne af en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter dansk ret, bør statsforvaltningen skrive direkte til manden eller kvinden og vedlægge relevante blanketter, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, til anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet.

På blanketternes bagside er trykt en vejledning om retsvirkningerne ved anerkendelse af faderskab eller medmoderskab. Blanketterne er oversat til de vigtigste sprog.

I disse situationer kan anerkendelse ske på skriftligt grundlag over for statsforvaltningen. Ved modtagelse af anerkendelsen kontrollerer statsforvaltningen, at blanketten er korrekt udfyldt, og at betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet er opfyldt.

Hvis manden eller kvinden ikke vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet skriftligt over for statsforvaltningen, kan statsforvaltningen anmode den danske repræsentation, Rigsombudsmanden på Færøerne eller Rigsombudsmanden i Grønland om at indkalde den pågældende til møde, herunder eventuelt opfordre den pågældende til at medvirke til retsgenetiske undersøgelser. Hvis statsforvaltningen vurderer, at et møde med manden eller kvinden vil være formålsløst, indbringer statsforvaltningen sagen for retten.

Hvis en mand under mødet i repræsentationen, hos Rigsombudsmanden på Færøerne eller hos Rigsombudsmanden i Grønland tilkendegiver, at han vil medvirke til retsgenetiske undersøgelser, giver repræsentationen statsforvaltningen besked herom. Statsforvaltningen bør herefter kontakte Københavns Universitet, Retsmedicinsk Institut, Retsgenetisk Afdeling, med henblik på udpegning af et prøveudtagningssted. Retsgenetisk Afdeling vil som udgangspunkt være behjælpelig med at formidle kontakt til og videresende de relevante blanketter til prøveudtagningsstedet. Det aftales endvidere, hvorledes prøverne skal udtages, herunder hvordan de skal opbevares under forsendelsen til Danmark, jf. § 1, stk. 1, i DNA-bekendtgørelsen. Hvis Retsgenetisk Afdeling ikke kan yde denne hjælp, skal den stedlige danske repræsentation, Rigsombudsmanden på Færøerne eller Rigsombudsmanden i Grønland kontaktes med henblik på, at denne kan være behjælpelig med at anvise et prøveudtagningssted. Udgiften ved en sådan retsgenetisk undersøgelse afholdes af statsforvaltningen.

De beskrevne retningslinjer finder også anvendelse, hvis en part, som opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland, skal tiltræde, at en anden part anerkender faderskabet eller medmoderskabet, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 7, stk. 2.

Hvis det er tvivlsomt, om en mand eller kvinde vil kunne forstå retsvirkningerne af en anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet efter dansk ret ud fra vejledningen, som er optrykt på bagsiden af de forskellige blanketter, bør statsforvaltningen anmode den danske repræsentation, Rigsombudsmanden på Færøerne eller Rigsombudsmanden i Grønland om at indkalde den pågældende til møde. Formålet med mødet er at vejlede manden eller kvinden om retsvirkningerne af anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter dansk ret. Derudover kan en mand under mødet – hvis det efter statsforvaltningens vurdering kan have betydning for sagen – opfordres til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser.

Hvis den pågældende mand eller kvinde ikke vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, sender statsforvaltningen sagen til retten.

Kan der ikke tilvejebringes de fornødne oplysninger til at identificere den mulige far eller medmor, og skønner statsforvaltningen, at faderskabet eller medmoderskabet ikke gennem rettens behandling af sagen vil kunne fastslås, kan statsforvaltningen henlægge sagen, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 18, stk. 1.

En dansk repræsentation, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland eller politiet på Færøerne eller i Grønland vil dog ofte kunne være behjælpelig med at finde adressen på den mulige far eller medmor, hvis denne ikke er kendt af statsforvaltningen.

I Instruks for Udenrigsministeriet er der fastsat nærmere retningslinjer for, hvordan danske repræsentationer skal bistå statsforvaltningen ved behandlingen af sager om faderskab eller medmoderskab, herunder opfordre parterne til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis der er tale om en mulig far.

Hvis det ikke er muligt at få den pågældende part til at møde i den danske repræsentation, f.eks. på grund af stor geografisk afstand, vil statsforvaltningen kunne spørge, om den danske repræsentation eventuelt kan facilitere, at det sker med repræsentationens bistand via en lokal udenlandsk myndighed.

6.4.2. Særligt om situationer, hvor begge forældre har ophold i udlandet

Bestemmelsen i børnelovens § 14, stk. 8, vil også finde anvendelse i forhold til forældre, som er danske statsborgere, og som opholder sig i udlandet uden at have taget varigt ophold i det pågældende land (dvs. fortsat har domicil i Danmark), og som sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. I denne situation vil forældrene kunne afgive en omsorgs- og ansvarserklæring over for statsforvaltningen med de begrænsninger, der følger af reglerne om umyndighed m.v. Afgivelsen af omsorgs- og ansvarserklæringen vil dog ikke som for par bosiddende i Danmark medføre fælles forældremyndighed. Dette følger af forældreansvarslovens § 7, stk. 1, jf. stk. 2, og retsplejelovens § 448 f. Forældrene skal derfor vejledes om, at hvis de ønsker fælles forældremyndighed, kan de aftale dette, når de kommer til Danmark. Det er ikke muligt at oplyse, om et faderskab anerkendt efter dansk ret, vil blive anerkendt efter opholdslandets ret.

Hvis forældre, som opholder sig i udlandet, vil påtage sig omsorgen og ansvaret for barnet efter børnelovens § 14, stk. 3, skal de give personligt møde ved den danske repræsentation i det pågældende land. Der henvises til afsnit 13, hvor den internationale kompetence er nærmere beskrevet.

6.4.3. Nordisk overenskomst

Danmark har indgået aftale med de andre nordiske lande om anerkendelse af faderskab, som er fastslået ved retskraftig dom eller fastsat på anden måde end ved dom i et af disse lande, jf. lov nr. 158 af 6. maj 1980 om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser og om ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav.

Afsigelse af retskraftig dom om faderskab eller fastsættelse af faderskabet på anden måde end ved dom i et andet nordisk land har bindende virkning i Danmark, jf. lovens §§ 1 og 2. I lovens § 3 er angivet, hvornår dom eller fastsættelse af faderskab i et andet nordisk land ikke har bindende virkning.

Når sag en om faderskab rejses ved eller af statsforvaltningen, skal statsforvaltningen påse, om sagen har tilknytning til et andet nordisk land, og om faderskabet evt. er fastslået der. Verserer faderskabssagen, eller er den afsluttet i et andet nordisk land, må statsforvaltningen enten udskyde behandlingen af sagen, til sagen bliver afsluttet, eller afvise at behandle sagen.

Ovenstående gælder ikke for sager om medmoderskab, da lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser og om ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav ikke omfatter nordiske afgørelser om medmoderskab.

6.5. Statsforvaltningens vejledningspligt

Efter lovens § 32 har statsforvaltningen en generel vejledningspligt om spørgsmål, der vedrører loven. Endvidere fastslår bestemmelsen, at statsforvaltningen skal bistå ved udfyldelse af blanketter m.v.

Vejledningspligten omfatter udover borgerne i almindelighed også myndigheder, der har spørgsmål om loven. Personregisterførerne vil således kunne forelægge tvivlsspørgsmål for statsforvaltningen.

Statsforvaltningen har endvidere en særlig vejledningspligt ved behandlingen af de konkrete sager:

- Statsforvaltningen skal snarest muligt underrette en mand eller kvinde, der inden for de sidste 10 måneder før fødslen har været gift eller registreret med moren uden at være separeret, om barnets fødsel, jf. lovens § 6 b. Hvis det er en mand, skal statsforvaltningen samtidig vejlede ham om hans eventuelle ret til at rejse sag efter lovens § 6, stk. 1. Denne vejledning bør som udgangspunkt ske på skriftligt grundlag.
- Efter lovens § 14, stk. 9, skal statsforvaltningen, inden en mand anerkender faderskabet, eller en kvinde anerkender medmoderskabet, gøre den pågældende bekendt med retsvirkningerne af anerkendelsen og med, at den pågældende kan kræve sagen afgjort ved retten. I blanketten til brug for en omsorgs- og ansvarserklæring og i blanketten til anerkendelse af faderskab eller medmoderskab og i tiltrædelsesblanketten, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21, er der optrykt en vejledning om retsvirkningerne af anerkendelse af faderskab eller medmoderskab. Hvis parterne har supplerende spørgsmål om retsvirkningerne ved anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet, kan de kontakte statsforvaltningen. Hvis statsforvaltningen udleverer en blanket til en part, som er mødt personligt i statsforvaltningen, bør statsforvaltningen sikre sig, at den pågældende er gjort bekendt med retsvirkningerne ved at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, inden der sker en anerkendelse heraf. Ved anerkendelse af faderskab eller medmoderskab indtræder der forsørgelsespligt over for barnet, jf. lov om børns forsørgelse. Herudover får barnet lov til at bære forælderen navn, jf. reglerne i navneloven, og der indtræder gensidig arveret efter arvelovens regler. Endvidere kan faderskabet eller medmoderskabet have betydning for barnets indfødsretlige forhold efter reglerne i indfødsretsloven. Ved anerkendelsen af faderskab eller medmoderskab etableres der i nogle situationer fælles forældremyndighed (se punkt 6.6). Endelig kan faren eller medmoren få overført forældremyndigheden over barnet til sig ved aftale eller dom, og barnet har ret til samvær med faren eller medmoren, jf. forældreansvarslovens regler herom. Hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og der på trods heraf er sket anerkendelse af et faderskab, jf. børnelovens § 10, kan et samvær mellem far og barn ophæves, eller en ansøgning fra far om samvær med barnet kan afslås efter forældreansvarslovens § 21, stk. 3, jf. § 4.
- Efter børnelovens § 8, stk. 5, skal statsforvaltningen vejlede moren om, hvilken betydning det vil kunne få for hende og barnet, hvis moren ikke oplyser, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet.

6.6. Etablering af fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskab eller medmoderskab

Det fremgår af § 6 i forældreansvarsloven, at forældre, der er gift med hinanden (eller hvis de to forældre er kvinder, og de har indgået registreret partnerskab med hinanden), eller som senere indgår ægteskab med hinanden, har fælles forældremyndighed.

Hvis forældrene er separeret ved barnets fødsel, har moren dog forældremyndigheden alene, medmindre den separerede mand eller medmor ifølge anerkendelse eller dom anses som henholdsvis barnets far eller barnets medmor.

Der etableres endvidere fælles forældremyndighed, hvis forældrene har været gift med hinanden (eller hvis de to forældre er kvinder, og de har været registrerede partnere) inden for de sidste 10 måneder fra barnets fødsel, jf. lovens § 6, stk. 3. Denne bestemmelse omhandler således forældre, der er skilt på tidspunktet for barnets fødsel – men som har været gift (eller har været registrerede partnere) inden for de sidste 10 måneder. I begge tilfælde kræves det, at den fraseparerede ægtefælle (eller separerede partner) eller den tidligere ægtefælle (eller registrerede partner) ifølge anerkendelse eller dom anses som barnets far eller medmor.

For så vidt angår ugifte forældre, etableres der efter forældreansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 1, fælles forældremyndighed, hvis de efter børneloven ved anerkendelse af faderskab eller medmoderskab afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring. Endvidere etablerer forældre, der ikke er gift med hinanden, efter forældreansvarslovens § 7, stk. 3, fælles forældremyndighed, hvis en mand eller en kvinde anses som far eller medmor til barnet ifølge anerkendelse eller dom, og forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. Det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået ved anerkendelse eller dom efter børnelovens regler. I de situationer, hvor der opstår tvist om, hvorvidt forældrene har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder, henvises der til punkt. 2.1.1.1. i vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl.

Statsforvaltningen og domstolene skal i forbindelse med fastslåelse af faderskab eller medmoderskab undersøge, om der samtidig med faderskabets eller medmoderskabets anerkendelse etableres fælles forældremyndighed efter forældreansvarslovens § 6, stk. 2, nr. 1, § 6, stk. 3, eller § 7, stk. 3, og orientere forældrene om, hvorvidt der er etableret fælles forældremyndighed, eller om der er eneforældremyndighed. Har forældrene afgivet en omsorgs- og ansvarserklæring, fremgår det af vejledningen i erklæringen, at erklæringen medfører fælles forældremyndighed.

Statsforvaltningen og domstolene skal sikre, at der sker anmeldelse til CPR om forældremyndigheden. Der henvises til meddelelse af 18. juni 2012 fra CPR-kontoret om registrering af forældremyndighed og separation i CPR.

7. Sagens afslutning

7.1. Indberetning om sagens afslutning til Det Centrale Personregister m.v.

I de tilfælde, hvor faderskab eller medmoderskab er anerkendt før barnets fødsel ved, at forældrene har afgivet en omsorgs- og ansvarserklæring efter lovens § 14, stk. 1, eller ved, at en mand har anerkendt faderskabet efter lovens § 14, stk. 2, nr. 1, eller stk. 4, nr. 1, har statsforvaltningen udleveret dokumentation herfor til forældrene – enten i form af en bekræftelse af modtagelsen af en digitalt indgivet omsorgs- og ansvarserklæring eller en digitalt indgivet anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet eller i form af en kopi af erklæringen eller anerkendelsesblanketten. Statsforvaltningen har påtegnet dokumentet inden udleveringen.

Statsforvaltningen vejleder parterne om, at registrering af faderskabet eller medmoderskabet vil finde sted i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, jf. lovens § 3 eller 3 c. I disse situationer skal statsforvaltningen ikke foretage indberetning til Det Centrale Personregister.

Når statsforvaltningen modtager underretning fra personregisterføreren om, at et faderskab eller et medmoderskab ikke er blevet registreret i forbindelse med fødslen, jf. lovens §§ 1, 2, 3 eller 3 c, bør statsforvaltningen undersøge, om faderskabet eller medmoderskabet inden barnets fødsel er blevet anerkendt over for statsforvaltningen efter lovens § 14, stk. 1, stk. 2, nr. 1, eller stk. 4, nr. 1. Hvis dette er tilfældet, indberetter statsforvaltningen faderskabet eller medmoderskabet til Det Centrale Personregister.

Hvis faderskabet eller medmoderskabet anerkendes over for statsforvaltningen, skal statsforvaltningen snarest og inden to uger foretage indberetning herom til Det Centrale Personregister, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 16.

Ved indberetning til Det Centrale Personregister, skal det i samme forbindelse indberettes, hvis forældrene har fælles forældremyndighed.

Udlændinge, som ikke er i besiddelse af dansk dokumentation, skal fremlægge dokumentation i form af pas, opholdstilladelse eller lignende. Herved sikres, at forældrenes navn og eventuelle personnummer bliver korrekt indført i personregistret og i Det Centrale Personregister, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 16.7.2. *Sager, som skal til retten, og henlæggelse af sager*

Lovens § 13 regulerer, hvornår statsforvaltningen skal indbringe en sag om faderskab eller medmoderskab for retten.

Det er kun statsforvaltningen, der kan indbringe en sag for retten, jf. lovens § 15. Parterne kan således ikke selv anlægge en sag om faderskab eller medmoderskab ved domstolene.

Det følger imidlertid af lovens § 13, nr. 1, at statsforvaltningen bl.a. skal indbringe sagen for retten, hvis en af parterne anmoder om det.

En sådan anmodning kan fremsættes på ethvert tidspunkt under sagens behandling og behøver ikke at være begrundet. Når anmodningen af statsforvaltningen er videresendt til retten, kan sagen ikke trækkes tilbage derfra.

Bestemmelsen er en følge af, at alle sager om faderskab eller medmoderskab begynder ved statsforvaltningen og aldrig kan indledes ved retten. Retten skal behandle de sager, hvor der foreligger en egentlig tvist, eller hvor sagen af anden grund ikke kan eller bør slutes ved statsforvaltningen.

Hvis en sag ikke kan afsluttes med en anerkendelse over for statsforvaltningen, er hovedreglen, at statsforvaltningen skal sende sagen til retten. Statsforvaltningen bør kun undtagelsesvist henlægge en sag om faderskab eller medmoderskab.

Er sagen indbragt for retten, skal den færdigbehandles dér.

Efter lovens § 13, nr. 2, skal sagen indbringes for retten, hvis statsforvaltningen finder det betænkeligt at fortsætte behandlingen af sagen. Bestemmelsen skal ses i lyset af princippet om, at statsforvaltningen alene bør behandle sager, som er egnede til at blive afsluttet i "mindelighed" i det administrative system.

Bestemmelsen vil f.eks. kunne finde anvendelse:

- Hvor oplysningerne om faderskabs- eller medmoderskabsmulighederne er så usikre, at der må antages at være behov for partsforklaringer i retten,
- hvor moren må antages at tilbageholde oplysninger om faderskabs- eller medmoderskabsmulighederne,
- hvor en part ikke accepterer at udtræde af sagen efter lovens § 12,
- hvor der i øvrigt består en tvist mellem flere mulige parter, og
- hvor statsforvaltningen vurderer, at den, der ønsker at anerkende et faderskab eller et medmoderskab, er i en tilstand, som gør det uforsvarligt at modtage anerkendelsen.

Efter lovens § 13, nr. 3, indbringes sagen endvidere for retten, hvis der skal ske indkaldelse ved bekendtgørelse i Statstidende eller udfærdiges retsanmodning efter retsplejelovens § 158.

Statsforvaltningen skal således ikke behandle sager, hvor der efter retsplejelovens § 159 skal ske forkyndelse i Statstidende. Dette er aktuelt, hvis en parts bopæl, opholdssted eller arbejdssted her i landet ikke er oplyst, eller en fremmed myndighed nægter eller undlader at efterkomme en anmodning om forkyndelse efter retsplejelovens § 158.

Hvis en part har kendt bopæl eller opholdssted i udlandet, skal statsforvaltningen forsøge at kontakte parten. Er parten en mulig far eller medmor, skal statsforvaltningen forsøge at få den pågældende til at anerkende faderskabet eller medmoderskabet på skriftligt grundlag eller få den pågældende til at anerkende faderskabet eller medmoderskabet ved et møde i den danske repræsentation i det pågældende land. Hvis den pågældende ikke reagerer på statsforvaltningens henvendelse eller indkaldelse til møde i den danske repræsentation, skal statsforvaltningen sende sagen til retten. Se i øvrigt punkt 6.4. om anerkendelse af faderskab eller medmoderskab i udlandet.

Efter lovens § 13, nr. 4, skal sagen indbringes for retten, hvis den ikke i øvrigt kan afsluttes ved anerkendelse eller henlæggelse i statsforvaltningen.

Det vil f.eks. i almindelighed gælde,

- hvis moren ikke vil give oplysning om faderskabs- eller medmoderskabsmulighederne, og disse ikke på anden måde inddrages i sagen,
- hvis sagens parter ikke frivilligt vil medvirke ved retsgenetiske undersøgelser,
- hvis en mand – selvom han ved retsgenetiske undersøgelser er udpeget som barnets far – eller en mand eller en kvinde, der har givet samtykke til behandling af moren med assisteret reproduktion, og som har erklæret at skulle være barnets far eller medmor, ikke frivilligt vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, eller
- hvis en part efter flere indkaldelser ikke giver møde i statsforvaltningen.

Endelig skal sagen efter lovens § 13, nr. 5, indbringes for retten, hvis en af parterne (eller begge parter) er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6. Der henvises til lovens § 14, stk. 8, og bemærkningerne oven for i punkt 6.3 om umyndighed m.v.

Når statsforvaltningen har indbragt en sag for retten, skal retten ikke sende sagen tilbage til statsforvaltningen, selvom de grunde, der førte til indbringelsen, ophører med at gælde. Sagen vil således i alle tilfælde blive færdigbehandlet ved retten.

Statsforvaltningen modtager meddelelse fra retten om sagens udfald, når ankefristen er udløbet, eller ankesagen er afsluttet.

Der skal ikke udarbejdes stævning i forbindelse med oversendelsen til retten. Sagen kan således typisk blot oversendes med en kort redegørelse for det hidtidige forløb og baggrunden for, at den nu indbringes for retten.

Retten giver fra den 1. april 2011 Det Centrale Personregister besked om, hvem der har anerkendt faderskabet eller medmoderskabet, eller hvem der er blevet dømt som far eller medmor til barnet, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 17. Retten giver ligeledes besked om, hvem der har forældremyndigheden over barnet, herunder om der er fælles forældremyndighed. Henlægger retten sagen, giver statsforvaltningen moren, sagens eventuelle andre parter og personregisterføreren meddelelse herom, når statsforvaltningen har modtaget meddelelse herom fra retten.

I situationer, hvor det på baggrund af morens oplysninger om, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, må anses for umuligt at finde den pågældende, kan statsforvaltningen henlægge sagen.

Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis det undtagelsesvist må antages, at moren ikke tilbageholder oplysninger, men at hun simpelthen ikke ved eller ikke kan få oplyst, hvem der kan være faren.

En sag om faderskab eller medmoderskab vil f.eks. kunne henlægges, hvis moren er enlig og således ikke har en ægtefælle, en registreret partner eller en mandlig eller kvindelig partner, og moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar. Det er dog en betingelse, at statsforvaltningen på baggrund af oplysningerne i sagen finder det godtgjort, at betingelserne i lovens § 28 er opfyldt. De nødvendige oplysninger vil i mange tilfælde kunne indhentes fra moren og eventuelt fra den klinik, der har foretaget behandlingen med assisteret reproduktion, og fra det vævscenter, der har leveret sæden. Det er herudover en betingelse, at moren har oplyst til statsforvaltningen, at hun ikke har haft et seksuelt forhold til en mand i den periode, hvor hun blev gravid, og at der i øvrigt ikke er oplyst om forhold, som gør det betænkeligt at henlægge sagen.

Hvis moren har en ægtefælle, en registreret partner eller en mandlig eller kvindelig partner, kan en sag om faderskab eller medmoderskab ikke henlægges, før det er undersøgt, om en sæddonor, morens ægtefælle, registrerede partner eller mandlige eller kvindelige partner eventuelt er barnets far eller medmor, og det viser sig, at dette ikke er tilfældet.

Derudover vil en allerede rejst sag om faderskab eller medmoderskab kunne henlægges, hvis f.eks. barnet dør under sagens behandling, og arveretlige forhold ikke taler imod henlæggelse af sagen, og at enten moren eller en part med retlig interesse deri ikke fastholder, at faderskabet eller medmoderskabet til barnet skal fastlægges.

Statsforvaltningen giver moren, sagens eventuelle andre parter og personregisterføreren meddelelse om beslutningen om at henlægge sagen.

8. Indsigelse mod registrering eller anerkendelse af faderskab eller medmoderskab

Bestemmelsen i lovens § 5 regulerer adgangen til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab i tilfælde, hvor faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter lovens kapitel 1 eller 1 a, eller hvor der efter lovens § 14 er sket anerkendelse i statsforvaltningen efter barnets fødsel.

Bestemmelsen finder derimod ikke anvendelse, hvis faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt over for retten efter lovens § 19. Sådanne anerkendelser er endelige, men vil dog kunne genoptages efter reglerne i lovens kapitel 4, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Registreringer og anerkendelser, der er omfattet af lovens § 5, stk. 1, er foreløbige i seks måneder efter, at barnet er født. Inden for denne periode kan moren, faren, medmoren eller en særlig værge for barnet rejse sag om faderskab eller medmoderskab ved statsforvaltningen. Adgangen er fri og er således bl.a. ikke betinget af, at det sandsynliggøres, at en anden part er barnets far eller medmor. Selvom faren eller medmoren har behandlet barnet som sit, vil parten kunne gøre indsigelse mod registreringen eller anerkendelsen.

Hvis der ikke på tidspunktet for en anmodning efter lovens § 5 allerede verserer en sag om faderskab eller medmoderskab hos statsforvaltningen, skal anmodningen indgives ved digital selvbetjening, jf. lovens § 33 a, stk. 2. Statsforvaltningen afviser anmodningen, medmindre der foreligger særlige forhold, jf. lovens § 33 a, stk. 3, eller statsforvaltningen helt ekstraordinært vurderer, at det ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for statsforvaltningen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt, jf. lovens § 33 a, stk. 4. Se mere herom i punkt 3.2 om digital selvbetjening.

Fristen på seks måneder regnes fra barnets fødsel og ikke fra registreringen eller anerkendelsen. Fristen afbrydes ved statsforvaltningens modtagelse af anmodningen. Overskrides fristen, kan sag om faderskab eller medmoderskab ikke rejses efter lovens § 5. Sagen skal i så fald behandles efter reglerne om genoptagelse i lovens kapitel 4.

Rejses der inden for fristen sag om faderskab eller medmoderskab, anses den forælder, der er registreret som far eller medmor, eller som har anerkendt faderskabet eller medmoderskab, som far eller medmor til barnet, indtil andet måtte følge af statsforvaltningens eller rettens behandling af sagen. Det samme gælder, hvis faren eller medmoren har del i forældremyndigheden over barnet, eksempelvis fordi faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring. Det er således i de nævnte tilfælde ikke muligt for en mand eller kvinde at frigøre sig fra faderskabet eller medmoderskabet og forældremyndigheden alene ved at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab, ligesom det ikke er muligt for moren at fratage manden eller kvinden faderskabet eller medmoderskabet og forældremyndighed alene ved at rejse sag.

Efter lovens § 5, stk. 2, omfatter retten til at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab også farens eller medmorens dødsbo i tilfælde, hvor faderskab er registreret efter lovens § 1 eller 1 a, eller hvor medmoderskab er registreret efter lovens § 3 a. Det vil navnlig kunne være relevant, hvis morens ægtefælle eller registrerede partner eller manden efter lovens § 1 a er død før barnets fødsel. Bestemmelsen er imidlertid ikke begrænset til disse tilfælde. Har faren eller medmoren inden sin død selv rejst sag, indtræder dødsboet i sagen.

Dødsboets adgang til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab gælder dog ikke, hvis den afdøde må anses for at have anerkendt barnet som sit. Dødsboets adgang til at rejse sag er således mere begrænset end farens eller medmorens egen adgang.

Den afdøde må anses for at have anerkendt barnet som sit, hvis den afdøde udtrykkeligt eller stiltiende over for omverdenen har behandlet barnet som sit eget. Om dette er tilfældet, må bero på en konkret vurdering af de foreliggende oplysninger.

Ovenstående omfatter kun dødsboer efter fædre og medmødre, hvor faderskab er registreret efter lovens §§ 1 eller 1a, eller hvor medmoderskab er registreret efter lovens § 3 a. Dødsboet efter en far eller medmor, hvis faderskab eller medmoderskab er registreret eller anerkendt på anden måde – herunder en far eller medmor, hvis faderskab eller medmoderskab er registreret på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring efter lovens §§ 2 eller 3 b – kan ikke rejse en sag efter lovens § 5, stk. 2. Sådanne dødsboer kan indtræde i en sag om faderskab eller medmoderskab, som faren eller medmoren allerede har rejst før sin død, eller dødsboet kan rejse sag om genoptagelse efter de nærmere regler herom i lovens kapitel 4.

Udover de parter, som er nævnt i lovens § 5, dvs. moren, faren, medmoren, barnets værge og farens eller medmorens dødsbo, har en mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, ret til at få prøvet, om han er barnets far, uanset om en anden mand har anerkendt faderskabet til barnet, jf. børnelovens § 6, stk. 1. Denne adgang er dog undergivet en række begrænsninger, jf. børnelovens § 6, stk. 2, og § 10.

En mand eller kvinde, som har afgivet samtykke eller erklæring efter lovens §§ 27, 27 a eller 27 b, har også ret til at få prøvet, om den pågældende er far eller medmor til barnet, jf. lovens § 6 a.

Statsforvaltningen behandler sagerne i overensstemmelse med de almindelige regler i loven og i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, jf. også fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 19.

Rejses der sag om faderskab eller medmoderskab på baggrund af indsigelsesretten i lovens §§ 5-6 a, og bliver resultatet af sagen om faderskab eller medmoderskab, at den registrerede far eller medmor ikke længere kan anses for at være forælder til barnet, bortfalder det registrerede faderskab eller medmoderskab til barnet. Statsforvaltningen træffer beslutning om, at den hidtil registrerede far eller medmor skal udtræde af sagen, jf. lovens § 12.

Hvis moren er gift, har en registreret partner eller har en partner, som ved fødslen blev registreret som barnets far eller medmor, medfører bortfaldet af faderskabet eller medmoderskabet, at den pågældende ikke længere er barnets far eller medmor. Den pågældende vil således ikke længere have del i forældremyndigheden eller have pligt til at forsørge barnet, og barnet vil ikke have legal arveret efter den pågældende.

Hvis moren er gift eller har indgået registreret partnerskab, vil barnet kunne få ægtefællens eller den registrerede partners efternavn, jf. navnelovens § 4, stk. 1, nr. 4. En samlever sidestilles med en ægtefælle eller registreret partner, hvis betingelserne i navnelovens § 5, stk. 2, er opfyldt.

Hvis moren og hendes ægtefælle, registrerede partner eller partner ophæver samlivet, vil ægtefællen, den registrerede partner eller partneren ikke umiddelbart have ret til samvær med

barnet. Den pågældende vil dog kunne ansøge statsforvaltningen om samvær efter forældreansvarslovens § 20, der giver mulighed for, at der i nogle situationer kan fastsættes samvær med andre end forældre.

Hvis moren er gift eller har en registreret partner, og hun har forældremyndigheden alene, vil hun efter forældreansvarslovens § 13, stk. 2, kunne indgå aftale med sin ægtefælle eller registrerede partner om, at de skal have fælles forældremyndighed. En sådan aftale skal godkendes af statsforvaltningen, hvilket statsforvaltningen vil gøre, hvis det vil være det bedste for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4. Inden statsforvaltningen træffer afgørelse om godkendelsen, skal statsforvaltningen indhente en erklæring fra faren eller medmoren. En sådan aftale om fælles forældremyndighed vil bl.a. medføre, at morens ægtefælle har forældremyndigheden i tilfælde af morens død. Aftalen om fælles forældremyndighed påvirker ikke farens eller medmorens ret til samvær og pligt til at forsørge barnet.

Endelig vil morens ægtefælle eller registrerede partner have mulighed for at adoptere barnet efter reglerne om stedbarnsadoption i adoptionsloven. Også i dette tilfælde skal der indhentes en erklæring fra faren eller medmoren. Gennemføres en stedbarnsadoption, vil barnet, moren og hendes ægtefælle eller registrerede partner i alle henseender blive stillet, som om barnet var deres fælles barn. Farens eller medmorens samvær og pligt til at forsørge barnet vil således bortfalde.

Hvis en anden mand eller kvinde oplyses at være far eller medmor til barnet, vil den pågældende kunne anerkende faderskabet efter reglerne i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens §§ 5-7.

Vil den pågældende ikke anerkende faderskabet eller medmoderskabet, indkalder statsforvaltningen den pågældende til møde i statsforvaltningen. Hvis det kan have betydning for sagen, opfordrer statsforvaltningen moren og en mulig far til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser. Hvis den pågældende fortsat ikke vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, skal statsforvaltningen indbringe sagen for retten.

Hvis resultatet af en ny sag om faderskab eller medmoderskab bliver, at en anden mand eller kvinde anerkender faderskabet eller medmoderskabet til barnet, meddeles dette til personregisterføreren (se punkt 7). Det samme gælder, hvis sagen afsluttes med, at den mand eller kvinde, der tidligere er blevet registreret som far eller medmor til barnet eller har anerkendt faderskabet eller medmoderskabet, ikke længere kan anses som far eller medmor til barnet, og ingen anden mand eller kvinde udlægges som far eller medmor til barnet.

9. Genoptagelse

Ved genoptagelse forstås, at en sag prøves efter udløbet af seks måneders-fristen i lovens §§ 5-6 a eller efter at være afgjort ved retten. Der henvises til punkt 6.2 om beregning af fristen på seks måneder.

Der kan blive tale om genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab i følgende situationer:

- At et faderskab eller medmoderskab til et barn ikke er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom,
- efter at faderskab eller medmoderskab er registreret efter lovens kapitel 1 eller 1 a, og seks måneders-fristen i børnelovens § 5 er udløbet,

- at en sag er afsluttet ved anerkendelse over for statsforvaltningen efter lovens § 14, og seks måneders-fristen i lovens §§ 5-6 a, er udløbet,
- at en sag er afsluttet ved anerkendelse for retten efter lovens § 19, eller
- at en mand eller kvinde er dømt som far eller medmor ved retten, jf. lovens § 20.

Hvis der ikke på tidspunktet for en anmodning om genoptagelse efter lovens kapitel 4 allerede verserer en sag om genoptagelse hos statsforvaltningen, skal anmodningen indgives ved digital selvbetjening, jf. lovens § 33 a, stk. 2. Statsforvaltningen afviser anmodningen, medmindre der foreligger særlige forhold, jf. lovens § 33 a, stk. 3, eller statsforvaltningen helt ekstraordinært vurderer, at det ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for statsforvaltningen ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt, jf. lovens § 33 a, stk. 4. Se mere herom i punkt 3.2 om digital selvbetjening. Hvis statsforvaltningen modtager en ikke-digital anmodning om genoptagelse efter lovens § 21, jf. punkt 9.1 neden for, og det er antageliggjort, at en bestemt mand kan være barnets far, eller at en bestemt kvinde kan være barnets medmor, bør statsforvaltningen ikke afvise anmodningen. Dette skyldes hensynet til barnet og dets mulighed for eventuelt at få et faderskab eller medmoderskab fastslået.

Afgørelse af, om en sag skal genoptages, træffes af statsforvaltningen. Dette gælder, uanset om sagen i sin tid er afsluttet ved statsforvaltningen eller ved retten. Statsforvaltningen indbringer spørgsmålet om genoptagelse for retten, hvis en part inden fire uger efter statsforvaltningens afgørelse anmoder om det, jf. lovens § 26, stk. 2.

Hvis sagen genoptages, behandler statsforvaltningen sagen efter de almindelige regler i loven og i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, jf. også fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 19.

Genoptagelsesreglerne er ens for børn af gifte og ugifte forældre.

At barnet er bortadopteret, er ikke i sig selv til hinder for, at en sag om faderskab eller medmoderskab genoptages. Dette vil navnlig kunne være relevant ved genoptagelse efter lovens § 21 om tilfælde, hvor faderskabet eller medmoderskabet aldrig er blevet registreret eller fastslået.

9.1. Faderskab eller medmoderskab ikke registreret eller fastslået

Lovens § 21 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor barnet i sin tid ikke har fået en far eller medmor, dvs. hvor faderskabet eller medmoderskabet ikke er blevet registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom.

I lovens § 21, stk. 1, fastsættes det, at sagen skal genoptages efter anmodning fra moren eller hendes dødsbo, fra barnet eller dets værge eller dødsbo, en mand, som efter lovens §§ 6 eller 6 a, har ret til at få prøvet, om han er barnets far, eller en kvinde, som har ret til at få prøvet, om hun er barnets medmor efter lovens § 6 a.

Adgangen til at forlange genoptagelse er i de beskrevne tilfælde uden tidsmæssig begrænsning. En indholdsmæssig begrænsning følger imidlertid af lovens § 21, stk. 2, hvorefter genoptagelse kun kan finde sted, hvis det antageliggøres, at en bestemt mand eller kvinde kan blive barnets far eller medmor.

En helt uunderbygget anmodning om genoptagelse fra en af de nævnte personer vil således ikke kunne imødekommes. Henvender en mand sig f.eks. år efter barnets fødsel og angiver at være far til barnet, og benægter moren at have haft et forhold til den pågældende mand, må genoptagelse afvises, medmindre andre særlige forhold taler for mandens påstand.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre den pågældende mand til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Er barnet myndigt, følger det af lovens § 21, stk. 3, at genoptagelse ikke kan ske mod dets vilje. Det indebærer, at statsforvaltningen i disse tilfælde må indhente en udtalelse fra barnet.

9.2. Faderskab eller medmoderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – enighed om genoptagelse

Lovens § 22 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor faderskab eller medmoderskab er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom, men hvor moren eller hendes dødsbo, barnet eller dets værge eller dødsbo og faren eller hans dødsbo eller medmoderen eller hendes dødsbo i enighed anmoder om genoptagelse. Det er således en betingelse, at de to forældre og barnet alle ønsker, at sagen genoptages. Hvis kun én eller to af parterne anmoder om genoptagelse, vil sagen eventuelt kunne genoptages efter lovens § 24.

Et barn, der er myndigt, vil selv skulle tage stilling til genoptagelsen.

Er barnet ikke myndigt, skal der beskikkes en værge for barnet. Forældrene kan som forældremyndighedsindehaver(-e) således ikke på vegne af barnet tilkendegive, om barnet ønsker, at sagen skal genoptages. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger.

Endvidere er det efter lovens § 22, stk. 2, en betingelse, at det sandsynliggøres, at en anden mand eller kvinde kan blive barnets far eller medmor. Formuleringen indebærer, at der stilles større krav end efter lovens § 21. Det skyldes, at barnet i tilfælde som nævnt i lovens § 22 allerede har en far eller medmor. Betingelsen vil f.eks. være opfyldt, hvor tredjemand på forhånd tilkendegiver, at den pågældende vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, hvis den hidtidige far eller medmor udelukkes ved retsgenetisk bevis eller lignende. Hvis en anden mand eller kvinde ikke på forhånd tilkendegiver dette, vil anmodning om genoptagelse i almindelighed kunne afslås på det foreliggende grundlag.

Bestemmelsen indeholder ingen tidsmæssige grænser. Er betingelserne opfyldt, skal der således ske genoptagelse, uanset på hvilket tidspunkt anmodningen herom fremsættes.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre en mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Efter lovens § 36, stk. 3, kan lovens § 22 anvendes, selvom barnet er født før den 1. juli 2002.

Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at statsforvaltningen ved en anmodning om genoptagelse af en faderskabssag for så vidt angår et barn, der er født før den 1. juli 2002, altid skal behandle sagen efter børnelovens § 22.

Der skal således for børn født før lovens ikrafttræden foreligge en vis sandsynlighed for, at betingelserne i lovens § 22 er opfyldt, dvs. enighed mellem alle tre parter samt sandsynlighed for, at en anden mand kan blive barnets far, før statsforvaltningen kan behandle genoptagelsesspørgsmålet. Hvis det derimod er åbenbart, at betingelserne ikke er opfyldt, bør parterne henvises til at indlede sagen direkte ved retten, jf. de før 1. juli 2002 gældende regler i retsplejelovens § 456 r, som fortsat finder anvendelse for børn født før denne dato.

9.3. Fejl i forbindelse med registrering af faderskabet eller medmoderskabet

Lovens § 23 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor der i forbindelse med registrering af faderskabet eller medmoderskabet er sket fejl, der kan have haft betydning for, hvem der er registreret som barnets far eller medmor. Der sigtes navnlig til tilfælde, hvor der er sket personforveksling eller skrivefejl m.v., således at en forkert mand eller kvinde er registreret som barnets far eller medmor.

I så fald skal sagen efter lovens § 23, stk. 1, genoptages efter anmodning fra moren eller hendes dødsbo, barnets værge eller dets dødsbo, den registrerede far eller hans dødsbo, eller den registrerede medmor eller hendes dødsbo. Genoptagelse vil også kunne kræves af den mand eller kvinde, der som følge af fejlen ikke er blevet registreret som far eller medmor, eller dennes dødsbo.

Et barn, der er myndigt, vil selv skulle tage stilling til genoptagelsen.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre en mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far.

Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Hvis statsforvaltningen bliver opmærksom på fejl, der kan have haft betydning for, hvem der er registreret som barnets far eller medmor, kan statsforvaltningen ikke selv berigtige fejlen. Statsforvaltningen bør i denne situation straks underrette parterne om fejlen. Herved overlades det til parterne at tage stilling til, om der skal fremsættes anmodning om genoptagelse af sagen.

Fristen for genoptagelse er efter bestemmelsen tre år regnet fra barnets fødsel. Efter udløbet af denne frist kan genoptagelse kun ske, hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder, jf. lovens § 25.

Opdages fejlen inden udløb af seks måneders-fristen i lovens §§ 5-6 a, vil spørgsmålet omvendt altid – og uafhængigt af lovens § 23 – kunne prøves efter disse bestemmelser.

I lovens § 23, stk. 2, er det som en undtagelse fastsat, at genoptagelsessag ikke kan rejses af den registrerede far eller medmor eller dennes dødsbo, hvis faren eller medmoren med kendskab til eller formodning om den skete fejl har anerkendt barnet ved at behandle det som sit. Det samme gælder for moren og hendes dødsbo, hvis hun under tilsvarende omstændigheder har ladet den registrerede far eller medmor behandle barnet som sit.

Bestemmelsen lovfæster den såkaldte anerkendelseslære og indebærer, at hverken moren eller faren eller medmoren vilkårligt kan fratage barnets dets hidtidige far eller medmor. Anerkendelseslæren udvides samtidig til også udtrykkeligt at gælde for ugifte. Der tilsigtes ikke ændringer i anerkendelseslærens indhold i forhold til tidligere gældende ret. Det indebærer, at der må foretages en samlet vurdering af, om det under de foreliggende omstændigheder kan anses for rimeligt at lade moren eller den registrerede far eller medmor anfægte det registrerede faderskab eller medmoderskab.

Hvis de pågældende ikke har haft kendskab til eller formodning om den skete fejl, kan bestemmelsen ikke anvendes.

Lovens § 23, stk. 3, indeholder en særlig regel om, at morens ægtefælle eller registrerede partner, som efter lovens § 6 b, skal have meddelelse om barnets fødsel, kan forlange sagen genoptaget, hvis meddelelsen ikke inden fem måneder efter barnets fødsel er kommet frem til den pågældende. Fristen for genoptagelse er også her fastsat til tre år regnet fra barnets fødsel, dog således at anmodningen tillige skal fremsættes uden ugrundet ophold efter, at den pågældende har fået kendskab til barnets fødsel.

9.4. Faderskab eller medmoderskab registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom – nye oplysninger

Lovens § 24 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor faderskabet eller medmoderskabet allerede er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller dom, men hvor der efterfølgende er kommet nye oplysninger frem.

Efter lovens § 24, stk. 1, kan moren eller hendes dødsbo, barnets værge eller dets dødsbo, faren eller hans dødsbo eller medmoren eller hendes dødsbo anmode om genoptagelse af sagen, hvis der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen vil få et andet udfald.

Et barn, der er myndigt, vil selv skulle tage stilling til genoptagelsen.

Er barnet ikke myndigt, skal der beskikkes en værge for barnet. En forælder, der er forældremyndighedsindehaver og dermed værge for barnet, vil således ikke på vegne af barnet kunne tilkendegive, om barnet ønsker, at faderskabssagen skal genoptages. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Lovens § 24 forudsætter i modsætning til lovens § 22 ikke, at der er enighed mellem parterne om genoptagelsesspørgsmålet, men anmodning skal fremsættes inden tre år efter barnets fødsel. Overskrides denne frist, kan sagen kun genoptages under de helt særlige omstændigheder, som er nævnt i lovens § 25.

Det er en betingelse, at der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen nu vil få et andet udfald. Der sigtes navnlig til tilfælde, hvor der nu er mulighed for, at en anden mand eller kvinde kan blive far eller medmor.

Bestemmelsen hjemler ikke noget krav på genoptagelse, selvom de nævnte betingelser er opfyldt. Afgørelsen om genoptagelse beror således på et samlet skøn, hvor navnlig de forhold, der opregnes i lovens § 24, stk. 2, indgår. Der skal således bl.a. lægges vægt på:

- Hvor lang tid der er gået siden barnets fødsel (nr. 1),
- om synspunkterne i anerkendelseslæren gør sig gældende (nr. 2-4),
- om der i øvrigt er udvist passivitet fra den pågældendes side (nr. 5), og
- om det må forventes, at barnet, hvis sagen genoptages, vil få en (anden) far eller medmor (nr. 6).

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre en mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

9.5. Genoptagelse ved overskridelse af tre års-fristen i børnelovens §§ 23 og 24

Lovens § 25 regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde som nævnt i lovens §§ 23 og 24, hvor tre års-fristen er overskredet.

I disse tilfælde er det – udover at de almindelige betingelser i de nævnte bestemmelser skal være opfyldt – en betingelse,

- at der kan anføres ganske særlige grunde til, at anmodningen om genoptagelse ikke er fremsat tidligere,
- at omstændighederne i øvrigt i høj grad taler for genoptagelse, og
- at det må antages, at en fornyet behandling af sagen ikke vil medføre væsentlige ulemper for barnet.

Bestemmelsen tager bl.a. sigte på arvesager, hvor spørgsmålet om, hvem der er rette arvinger, bliver rejst. I sådanne tilfælde, hvor væsentlige hensyn kan tale for, at spørgsmålet om faderskab eller medmoderskab bringes i orden, må der navnlig lægges vægt på, om barnet nu har en sådan alder, at der ikke på urimelig måde gribes ind i dets opvækst og almindelige forhold. Endvidere må der bl.a. lægges vægt på baggrunden for, at sagen ikke er rejst tidligere.

I forbindelse med vurderingen af, om genoptagelse vil medføre væsentlige ulemper for barnet, vil det ofte være nødvendigt at inddrage barnet. Der bør i almindelighed holdes samtale med børn over 12 år, medmindre dette må antages at være til skade for barnet, eller samtalen må antages at være uden betydning for afgørelsen. Er barnet under 12 år, må det bero på en konkret vurdering af barnets modenhed m.v., om samtale bør holdes.

Det er efter bestemmelsen ikke en betingelse for genoptagelse, at barnet giver samtykke, men barnets eventuelle holdning forudsættes – afhængig af barnets modenhed og omstændighederne i øvrigt – tillagt betydelig vægt.

Kompetencen til at anmode om genoptagelse efter lovens § 25 tilkommer de personer m.v., som er nævnt i lovens §§ 23 og 24. Er barnet nu myndigt, vil det på egen hånd kunne anmode om genoptagelse.

Statsforvaltningen har mulighed for at opfordre en mand, der kan blive barnets far, til – som led i undersøgelsen af om der bør ske genoptagelse – at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i værgemålslovens § 47. Værgen bør være én af statsforvaltningens faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

9.6. Statsforvaltningens rolle i forbindelse med genoptagelse

Lovens § 26 regulerer spørgsmål om kompetence og procedure m.v. i forbindelse med sager om genoptagelse efter lovens §§ 21-25.

I lovens § 26, stk. 1, fastsættes det, at afgørelse om genoptagelse træffes af statsforvaltningen. Det gælder uanset, om den sag, der søges genoptaget, i første omgang er afsluttet i statsforvaltningen eller i retten.

Efter lovens § 26, stk. 2, kan en part inden fire uger efter statsforvaltningens afgørelse om genoptagelse forlange spørgsmålet indbragt for retten. Det indebærer bl.a., at statsforvaltningen i realiteten kun kan træffe afgørelse om genoptagelse, hvis parterne er enige om det. Adgangen til at forlange sagen indbragt for retten gælder uanset, om statsforvaltningens afgørelse går ud på, at sagen skal genoptages, eller at den ikke skal genoptages.

Overskrides fristen, er statsforvaltningens afgørelse om genoptagelse endelig. Der vil efter almindelige principper efterfølgende kunne fremsættes ny begæring om genoptagelse, hvis der fremkommer nye oplysninger af betydning for sagen.

Indbringes sagen for retten, skal retten kun tage stilling til genoptagelsesspørgsmålet og ikke til selve spørgsmålet om faderskab eller medmoderskab.

Det følger af lovens § 26, stk. 3, og af fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 19, at en faderskabs- eller medmoderskabssag, der genoptages, skal behandles efter de almindelige regler i loven og i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen. Dette indebærer bl.a., at sagen uanset, om den oprindeligt er afsluttet i statsforvaltningen eller i retten, i første omgang skal behandles i statsforvaltningen, og at det her er lovens almindelige regler, der finder anvendelse.

Sager, hvor der er sket bortadoption af barnet, kan også genoptages. Statsforvaltningen skal i disse sager tilrettelægge sagsbehandlingen således, at de oprindelige forældre og adoptanterne ikke kan få kendskab til hinandens identitet. Det forudsættes i den forbindelse, at retten til aktindsigt m.v. i nødvendigt omfang begrænses efter forvaltningslovens og offentlighedslovens almindelige regler. Endvidere indeholder persondataloven regler, der begrænser adgangen til at videregive oplysninger.

Hvis faderskabet eller medmoderskabet er blevet registreret, er der ikke noget til hinder for, at barnet senere – hvis det ønsker det – kan få oplyst, hvem dets far eller medmor er.

Bestemmelsen i lovens § 26, stk. 4, har til formål i rimeligt omfang at beskytte mænd, der har været inddraget i den første faderskabssag, mod også at blive inddraget i den nye sag. Det er således fastsat, at den mand, der tidligere har været part i sagen, men som efter udfaldet af retsgenetiske

undersøgelser eller bevis om, hvorvidt han i perioden, hvor moren blev gravid, har haft seksuelt forhold til moren, ikke er anset for barnets far, ikke på ny kan inddrages i sagen, medmindre han selv ønsker det.

Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende i forbindelse med den tidligere sag har afgivet falsk forklaring for retten om forhold af betydning om sagen, eller der med hans viden er sket identitetsforveksling, ombytning af genetisk materiale eller anden tilsvarende fejl, der kan have haft betydning for sagen.

10. Behandling med assisteret reproduktion

10.1. Faderskab og medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion

Reglerne om faderskab og medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion (tidligere kaldet kunstig befrugtning) er udformet i nær sammenhæng med lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 923 af 4. september 2006 med senere ændringer (herefter kaldet lov om assisteret reproduktion).

Børnelovens § 27 regulerer den faderskabsretlige stilling for ægtemænd og mandlige partnere (samlevere) i tilfælde, hvor moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar. Det er efter bestemmelsen uden betydning, om behandlingen af kvinden er sket med ægtemandens eller den mandlige partners egen sæd, eller om hun i stedet er blevet behandlet med sæd fra en kendt eller ikke kendt (anonym) donor. Det afgørende er alene, om ægtemanden eller partneren har givet samtykke til behandlingen og erklæret at skulle være barnets far, jf. neden for, og om barnet må antages at være blevet til ved behandlingen.

Bestemmelsen bygger på en formodning for, at barnet er blevet til ved behandlingen med assisteret reproduktion, og at ægtemanden eller den mandlige partner derfor skal anses som far til barnet.

En ikke kendt (anonym) sæddonor, er en mand, som har doneret sin sæd til en videre ubestemt kreds af kvinder, og hvor manden ikke kender identiteten på den eller de kvinder, der skal behandles med assisteret reproduktion med sæden. En kendt sæddonor er en mand, som har doneret sin sæd til brug for behandling med assisteret reproduktion til netop denne bestemte kvinde.

Børnelovens § 27 regulerer tillige den retlige stilling for morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner, når moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar. Ligesom ved faderskab efter bestemmelsen, anses morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner som barnets medmor, hvis moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, hvis hendes partner skriftligt har givet samtykke til behandlingen og erklæret, at hun skal være barnets medmor, jf. neden for, og barnet må antages at være blevet til ved behandlingen. Dette gælder dog kun situationer, hvor moren er blevet behandlet med sæd fra en ikke kendt (anonym) donor. Dette skyldes, at bestemmelsen ikke omfatter situationer, hvor moren er gift med en kvinde eller har en registreret partner eller en kvindelig partner og er blevet behandlet med sæd fra en kendt donor.

Efter lovens § 27 er det en betingelse, at morens ægtefælle, registrerede partner eller partner har givet samtykke til behandlingen med assisteret reproduktion. Samtykket skal være skriftligt og

indeholde en erklæring om, at manden skal være barnets far, eller at kvinden skal være barnets medmor. Samtykke og erklæring skal afgives på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 21.

Loven § 27 a indeholder regler om faderskab og medmoderskab i situationer, hvor en kvinde, der er gift med en kvinde, har en registreret partner eller en kvindelig partner, er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar med sæd fra en kendt mand, dvs. en mand som har doneret sæden til netop denne bestemte kvinde.

I sådanne situationer, hvor alle tre involverede parter er enige om behandlingen med assisteret reproduktion, anses manden efter lovens § 27 a, stk. 1, som udgangspunkt som barnets far, hvis barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og manden skriftligt har erklæret, at han skal være barnets far. Endvidere skal ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner have givet skriftligt samtykke til, at den kvinde, der skal føde barnet, behandles med assisteret reproduktion. Dette samtykke omfatter således ikke, hvem der skal være barnets far eller medmor.

Efter lovens § 27 a, stk. 2, anses manden dog ikke som far til barnet, hvis alle tre parter skriftligt erklærer, at ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner skal være barnets medmor. Denne erklæring supplerer samtykket efter stk. 1 til selve behandlingen med assisteret reproduktion og omfatter således også spørgsmålet om forældreskabet til barnet. Ved afgivelse af denne erklæring anses ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner som barnets medmor.

Det fremgår af lovens § 27 b, at en kendt sæddonor anses som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion af en anden kvinde end hans ægtefælle eller partner, hvis fire følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Behandlingen med assisteret reproduktion skal være foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar,
- 2) manden skal skriftligt have givet samtykke til, at en bestemt kvinde modtager behandlingen,
- 3) barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og
- 4) manden skal skriftligt have erklæret, at han skal være barnets far.

Lovens § 27 b omfatter ikke situationer, der er omfattet af lovens §§ 27 og 27 a.

Anvendelsesområdet for § 27 b er typisk situationer, hvor en kvinde, der ikke er gift, og som ikke har en registreret partner eller en partner, ønsker at blive gravid ved hjælp af sæd fra en bestemt mand. I sådanne situationer anses manden som far til barnet.

De samtykker og erklæringer, der nævnes i lovens §§ 27, 27 a og 27 b, skal afgives, inden behandlingen med assisteret reproduktion iværksættes. Dermed er parternes retlige status i forhold til barnet fastlagt, når behandlingen med assisteret reproduktion foretages. Disse erklæringer kan senere danne grundlag for registrering og anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter lovens §§ 1 a, 3 a, 3 b og § 14, stk. 4-6, samt for dom om faderskab eller medmoderskab lovens § 20, stk. 4 eller 5.

Som det fremgår af ovenstående, er faderskab eller medmoderskab betinget af, at der inden behandlingen med assisteret reproduktion er givet skriftligt samtykke til eller erklæring om faderskab eller medmoderskab. Den omstændighed, at der ved en fejl eller forglemmelse ikke er

givet skriftligt samtykke eller erklæring, er ikke ensbetydende med, at den pågældende ikke kan anses for barnets far eller medmor. Der er således ikke noget til hinder for, at statsforvaltningen eller retten ud fra en samlet vurdering af sagen konkluderer, at den pågældende havde samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion og erklæret at skulle være henholdsvis far eller medmor til barnet.

Lovens §§ 27, 27 a og 27 b er ikke til hinder for, at behandlingen med assisteret reproduktion først foretages efter sæddonors død med den virkning, at sæddonor anses som far til barnet. Det vil således afhænge af samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion, om den kan gennemføres efter sæddonors død. Det bemærkes, at ved en ændring af lov om assisteret reproduktion i 2012 (lov nr. 602 af 18. juni 2012) blev den hidtil gældende bestemmelse i lovens § 19 ophævet. Efter denne bestemmelse, skulle der ske destruktion af ægtefællens eller samleverens opbevarede sæd i tilfælde af mandens død. Det bemærkes videre, at efter arvelovens § 94 tilkommer arveret den, som lever ved arveladerens død, eller som er undfanget forinden og senere bliver levende født, medmindre andet er bestemt ved testamente. Et barn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, der er foretaget efter sæddonors død, har således ikke arveret efter sæddonor, medmindre andet er bestemt ved testamente.

Hvis der rejses en sag om faderskab eller medmoderskab, f.eks. fordi tredjemand gør gældende, at han er barnets far, jf. lovens § 6, stk. 1, vil der normalt ikke opstå vanskeligheder i relation til faderskabet, hvis moren er behandlet med assisteret reproduktion med hendes ægtemands eller partners sæd. Selv i tilfælde, hvor det lægges til grund, at moren i den periode, hvor hun blev gravid, har haft seksuelt forhold til tredjemand, vil retsgenetiske undersøgelser normalt kunne vise, om det er ægtemanden, partneren eller tredjemand, der er barnets far.

Er moren befrugtet med sæd fra en ikke kendt (anonym) donor, vil det ikke være muligt at undersøge donoren, jf. neden for om sæddonorens faderskabsretlige stilling. Det vil imidlertid i sådanne tilfælde normalt gennem retsgenetiske undersøgelser af en mand, der påstår, at han er far til barnet, kunne konstateres, om dette er tilfældet.

Hvis (en del af) en sæddonation fra en ikke kendt (anonym) donor stadig er i behold, kan der eventuelt foretages en retsgenetisk undersøgelse af sæden for at kunne konstatere, om barnet er blevet til ved denne sæd. Dette kan have betydning for sagen i relation til den person, der på baggrund af morens behandling med assisteret reproduktion med denne sæd har erklæret at skulle være barnets far eller medmor.

Er de nævnte retsgenetiske undersøgelser i særlige tilfælde ikke mulige, bygger bestemmelsen på en formodning for, at barnet er blevet til ved behandlingen med assisteret reproduktion. Morens ægtefælle, registrerede partner eller partner skal derfor i sådanne tilfælde anses som far eller medmor til barnet, medmindre der på anden måde er helt særlige holdepunkter for, at tredjemand er barnets far eller medmor.

Det bemærkes, at lovens §§ 27-27 b kun finder anvendelse på børn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, hvis samtykke til behandling med assisteret reproduktion og erklæring om at skulle være barnets far eller medmor er afgivet den 1. december 2013 eller derefter. Er barnet ikke omfattet af lovens §§ 27-27 b, skal faderskabet til barnet afgøres efter de hidtil gældende bestemmelser i §§ 27 og 28.

10.2. Sæddonorens faderskabsretlige stilling

Det fremgår af lovens § 27 c, at en sæddonor i sager, der ikke er omfattet af lovens §§ 27, 27 a eller 27 b, anses som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, medmindre sæden er anvendt uden hans viden eller efter hans død. Bestemmelsen indebærer navnlig, at en mand, der donerer sæd til behandling med assisteret reproduktion uden for sundhedssystemet, dvs. behandling med assisteret reproduktion, der ikke er foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, anses som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved assisteret reproduktion. Dette vil f.eks. være tilfældet ved såkaldte hjemmeinseminationer.

Begrebet sundhedsperson er ikke defineret i børneloven. Definitionen herpå findes i den sundhedsretlige lovgivning (lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v. og tilhørende administrative forskrifter). Hvis statsforvaltningen er i tvivl om, hvorvidt den pågældende, der har foretaget behandlingen eller er ansvarlig herfor, er en sundhedsperson, kan det være nødvendigt at kontakte sundhedsmyndighederne.

Efter lovens § 28 anses en sæddonor som udgangspunkt ikke som far til et barn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, hvis sæden er doneret til et vævscenter, der distribuerer sæd, en sundhedsperson eller en person, der arbejder under en sundhedspersons ansvar. Bestemmelsen skal sikre, at en sæddonor inden for "sundhedssystemet" ikke risikerer at blive udlagt som far til et barn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion.

Der henvises endvidere til lovens § 20, stk. 5, om dom til faderskab, når barnet er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion. Lovens § 28 gælder ikke i situationer, hvor sæddonor efter lovens § 27, § 27 a, stk. 1, eller § 27 b anses som far til barnet. Efter disse bestemmelser er det en betingelse for at anse en sæddonor som far til barnet, at han har erklæret, at han skal være barnets far.

I situationer, hvor det på baggrund af morens oplysninger om, hvem der som sæddonor er eller kan være far til barnet, må anses for umuligt at finde donoren, kan statsforvaltningen henlægge sagen.

Dette vil f. eks. være tilfældet, hvis det undtagelsesvist må antages, at moren ikke tilbageholder oplysninger, men at hun simpelthen ikke ved eller ikke kan få oplyst, hvem der kan være faren.

En sag om faderskab eller medmoderskab vil f.eks. kunne henlægges, hvis moren er enlig og således ikke har en ægtefælle, en registreret partner eller en mandlig eller kvindelig partner, og moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar. Det er dog en betingelse, at statsforvaltningen på baggrund af oplysningerne i sagen finder det godtgjort, at betingelserne i lovens § 28 er opfyldt. De nødvendige oplysninger vil i mange tilfælde kunne indhentes fra moren og eventuelt fra den klinik, der har foretaget behandlingen med assisteret reproduktion, og fra det vævscenter, der har leveret sæden. Det er herudover en betingelse, at moren har oplyst til statsforvaltningen, at hun ikke har haft et seksuelt forhold til en mand i den periode, hvor hun blev gravid, og at der i øvrigt ikke er oplyst om forhold, som gør det betænkeligt at henlægge sagen.

Hvis moren har en ægtefælle, en registreret partner eller en mandlig eller kvindelig partner, vil en sag om faderskab eller medmoderskab ikke kunne henlægges, før det er undersøgt, om en

sæddonor, morens ægtefælle, registrerede partner eller mandlige eller kvindelige partner eventuelt er barnets far eller medmor, og det viser sig, at dette ikke er tilfældet.

Det bemærkes, at lovens §§ 27 c og 28 kun finder anvendelse på børn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, der er foretaget den 1. december 2013 eller derefter. Er barnet ikke omfattet af bestemmelserne i lovens §§ 27 c og 28, skal faderskabet afgøres efter de hidtil gældende bestemmelser i §§ 27 og 28.

10.3. Behandlingen af sager om faderskab eller medmoderskab, hvor der er sket behandling med assisteret reproduktion

Det følger af lovens § 29, at de almindelige regler i lovens kapitel 1-4 (med de ændringer, der følger af lovens §§ 27-28) finder tilsvarende anvendelse i sager om faderskab eller medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion.

Det betyder bl.a., at faderskabet eller medmoderskabet til et barn, som er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, kan registreres efter de almindelige regler i lovens kapitel 1 eller 1 a, og at der frit kan rejses sag om faderskab eller medmoderskab inden for seks måneder, jf. lovens § 5, stk. 1. Den tredjemand, der mener, at han er far eller medmor til barnet, vil kunne få spørgsmålet prøvet efter reglerne i lovens §§ 6 og 6 a.

Rejses der sag om faderskab eller medmoderskab, gælder de almindelige regler herom i lovens kapitel 2 og 3. Genoptagelse kan ske efter reglerne i lovens kapitel 4. Herudover finder fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen og denne vejledning også anvendelse.

11. Adoption

Selvom en mor ønsker at bortadoptere sit barn, skal faderskabet eller medmoderskabet til barnet søges fastslået. De almindelige regler i loven, fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen og denne vejledning finder således anvendelse, når en mor vil bortadoptere sit barn. Uanset ønsket om bortadoption skal moren derfor også oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet.

Dette skyldes både hensynet til den mulige far eller medmor og barnet. Faren eller medmoren får ved fastslåelse af faderskabet eller medmoderskabet mulighed for at udtale sig om den påtænkte bortadoption. Endvidere får barnet mulighed for på et senere tidspunkt at få kendskab til identiteten af sin far eller medmor, hvis barnet måtte ønske det.

Vægtige hensyn til barnet taler for, at adoptionen gennemføres så hurtigt som muligt efter, at barnet er tre måneder gammelt.

Det er derfor vigtigt, at statsforvaltningen i disse tilfælde tilrettelægger behandlingen af sagen om faderskab eller medmoderskab på en sådan måde, at sagen kan afsluttes hurtigt.

Dette indebærer bl.a., at statsforvaltningen i tilfælde, hvor statsforvaltningen modtager underretning om, at en mor vil bortadoptere sit barn, straks bør indlede behandlingen af sagen, herunder indkalde moren til et møde. Dette møde kan i visse tilfælde afholdes allerede før barnets fødsel.

Indtil den 1. december 2013 har det efter adoptionslovens § 8 a været muligt for to kvinder, der er gift med hinanden eller har indgået registreret partnerskab med hinanden, at foretage en stedbarnsadoption fra barnet fødsel. Samtidig med indførelse af regler i børneloven om medmoderskab, er adoptionslovens § 8 a blevet ophævet. Bestemmelsen finder dog fortsat anvendelse på børn, der er blevet til ved kunstig befrugtning, der er foretaget før den 1. december 2013, hvis statsforvaltningen inden tre måneder efter barnets fødsel har modtaget samtykket til adoption fra barnets mor. Hvis der er indgivet en ansøgning om adoption efter adoptionslovens § 8 a, og hvis parterne oplyser, at betingelserne i bestemmelsen er opfyldt, bør faderskabssagen indledes. Faderskabssagen vil kunne afsluttes inden barnets fødsel. Når faderskabssagen er afsluttet kan adoptionssagen behandles.

Hvis betingelserne for at fastsætte et medmoderskab i børneloven ikke er opfyldt, eller hvor betingelserne i adoptionslovens § 8 a ikke er opfyldt, er det fortsat de almindelige regler om stedbarnsadoption i adoptionsloven, der finder anvendelse. Der henvises i øvrigt til vejledning om adoption.

11.1. Moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd

Hvis moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd i den periode, hvor hun blev gravid kan det være hensigtsmæssigt, at statsforvaltningen straks indkalder de pågældende til møde i statsforvaltningen.

Anerkendes faderskabet til barnet, kan faderskabssagen afsluttes på det foreliggende grundlag.

Anerkendes faderskabet ikke, bør statsforvaltningen opfordre parterne til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, som bør gennemføres hurtigst muligt.

Statsforvaltningen kan kontakte til Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen, for at få fremskyndet gennemførelsen af de retsgenetiske undersøgelser. Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen, har indgået en aftale med Retsgenetisk Afdeling på Retsmedicinsk Institut på Københavns Universitet, som undersøger de udtagne prøver. Ifølge aftalen kan Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen, skriftligt bede Retsgenetisk Afdeling om at opprioritere disse sager.

Statsforvaltningen bør endvidere ved mødet vejlede den eller de pågældende mænd om, at der kan gives samtykke til, at bortadoptionen gennemføres. Dette kan være aktuelt, hvis faderskabssagen undtagelsesvis måtte trække ud, f.eks. fordi der er problemer med at gennemføre møder med sagens parter.

Hvis manden (mændene) erklærer sig indforstået hermed, vil adoptionen kunne gennemføres uden at afvente faderskabssagens afslutning.

Gennemføres en adoption, selvom faderskabssagen endnu ikke er afsluttet, vil faderskabssagen i almindelighed skulle fortsætte, således at det så vidt muligt fastslås, hvem der er barnets far. At faderskabet fastslås vil ikke berøre adoptionens gyldighed og vil – som følge af adoptionen – ikke have nogen retsvirkning for den pågældende mand, for barnet vil ikke have legal arveret efter faren, og faren vil normalt ikke vil have ret til samvær med barnet.

Viser retsgenetiske undersøgelser, at ingen af de udpegede faderskabsmuligheder kan være far til barnet, må statsforvaltningen straks indkalde moren til et nyt møde, hvor hun skal oplyse, hvem der ellers er eller kan være far til barnet.

Ønsker en mand, som efter morens oplysning er eller kan være far til barnet, ikke at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, eller vil han på baggrund af gennemførte retsgenetiske undersøgelser ikke anerkende faderskabet til barnet, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. lovens § 13, nr. 2 og 4.

Oversendes sagen til retten, bør statsforvaltningen gøre retten opmærksom på, at moren ønsker at bortadoptere barnet, eller at barnet ønskes bortadopteret uden samtykke, jf. adoptionslovens § 9, stk. 2-4, således at retten også kan tilrettelægge en hurtig og effektiv behandling af sagen.

Ved bortadoption bør det undgås at udlevere oplysninger om barnet (navnlig CPR-nummer), som de biologiske forældre senere vil kunne identificere barnet ud fra.

11.2. Moren oplyser, at hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion, og at en eller flere personer har erklæret at skulle være barnets far eller medmor

Hvis moren oplyser, at hun er behandlet med assisteret reproduktion, og at en eller flere personer har erklæret at skulle være barnets far eller medmor, kan det være hensigtsmæssigt, at statsforvaltningen straks indkalder de pågældende til møde i statsforvaltningen.

Anerkendes faderskabet eller medmoderskabet til barnet, kan sagen afsluttes på det foreliggende grundlag.

Anerkendes faderskabet eller medmoderskabet ikke, må statsforvaltningen foretage nærmere undersøgelser i sagen, som bør gennemføres hurtigst muligt.

Statsforvaltningen bør endvidere ved mødet vejlede den eller de mulige fædre eller mødre om, at der kan gives samtykke til, at bortadoptionen gennemføres. Dette kan være aktuelt, hvis sagen undtagelsesvis måtte trække ud, f.eks. fordi der er problemer med at gennemføre møder med sagens parter.

Hvis den eller de mulige fædre eller medmødre erklærer sig indforstået hermed, vil adoptionen kunne gennemføres uden at afvente afslutningen af sagen om faderskab eller medmoderskab.

Gennemføres en adoption, selvom sagen om faderskab eller medmoderskab endnu ikke er afsluttet, vil sagen om faderskab eller medmoderskab i almindelighed skulle fortsætte, således at det så vidt muligt fastslås, hvem der er barnets far eller medmor. At faderskabet eller medmoderskabet fastslås vil ikke berøre adoptionens gyldighed og vil – som følge af adoptionen – ikke have nogen retsvirkning for den pågældende far eller medmor, da barnet ikke vil have legal arveret efter faren eller medmoren, og faren eller medmoren vil normalt ikke vil have ret til samvær med barnet.

Viser de nærmere undersøgelser, at ingen af de udpegede faderskabs eller medmoderskabsmuligheder kan være far eller medmor til barnet, må statsforvaltningen straks indkalde moren til et nyt møde, hvor hun skal oplyse, hvem der ellers er eller kan være far eller medmor til barnet.

Ønsker en mand eller kvinde, som efter morens oplysning er eller kan være far eller medmor til barnet, ikke at medvirke ved statsforvaltningens nærmere undersøgelser, eller vil den pågældende mand eller kvinde på baggrund af oplysninger, der viser, at den pågældende er far eller medmor til barnet, ikke anerkende faderskabet eller medmoderskabet til barnet, indbringer statsforvaltningen sagen for retten, jf. lovens § 13, nr. 2 og 4.

Oversendes sagen til retten, bør statsforvaltningen gøre retten opmærksom på, at moren ønsker at bortadoptere barnet, eller at barnet ønskes bortadopteret uden samtykke, jf. adoptionslovens § 9, stk. 2-4, således at retten også kan tilrettelægge en hurtig og effektiv behandling af sagen.

Ved bortadoption bør det undgås at udlevere oplysninger om barnet (navnlig CPR-nummer), som moren og den anden forælder senere vil kunne identificere barnet ud fra.

11.3. Ingen mand eller kvinde er oplyst som mulig far eller medmor

I en situation, hvor en mor ønsker at bortadoptere sit barn, og hvor der ikke er oplyst en mulig far eller medmor, bør statsforvaltningen overveje at lade en særlig børnesagkyndig gennemføre samtalen med moren. Dette skal ses i lyset af den tilstand, som moren befinder sig i.

Hvis moren oplyser, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, indkalder statsforvaltningen den eller de pågældende mænd eller kvinder til møde i statsforvaltningen. Sagen behandles i øvrigt i overensstemmelse med de almindelige retningslinjer, jf. ovenfor.

Vil moren ikke oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, må sagen indbringes for retten. Statsforvaltningen vejleder i forbindelse med fremsendelsen til retten om sagens hastende karakter, jf. punkt 11.1 og 11.2.

Er moren ude af stand til at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet, vil sagen om faderskab eller medmoderskab efter omstændighederne kunne henlægges (se punkt 7.2).

12. Klage

Det fremgår af lovens § 35, at statsforvaltningens afgørelser efter loven ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

Baggrunden er, at alle sager om faderskab eller medmoderskab skal indledes ved statsforvaltningen, men at der er en meget let adgang for sagens parter til at indbringe sagen for retten.

Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen, har som ressortmyndighed et almindeligt tilsyn med bl.a. statsforvaltningens virksomhed efter loven. Det betyder bl.a., at Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen, både generelt og i konkrete sager kan afgive vejledende udtalelser m.v. til bl.a. statsforvaltningerne.

Klager over statsforvaltningens sagsbehandling, herunder i relation til passivitet, inhabilitet og aktindsigt, vil dog kunne indgives til Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen.

13. International kompetence

Retsplejelovens § 456 b regulerer domstolenes internationale kompetence i sager om faderskab og medmoderskab. Retsplejelovens § 456 b finder også anvendelse på spørgsmål om statsforvaltningens internationale kompetence, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 17.

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”§ 456 b. Sag kan indbringes for retten her i landet, hvis

- 1) moderen eller barnet har bopæl her,
- 2) en person, som i medfør af § 456 e, stk. 1, nr. 3, er part i sagen, har bopæl eller ophold her, eller personens dødsbo behandles eller har været behandlet her, eller
- 3) faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter børnelovens kapitel 1 eller 1 a, anerkendt efter børnelovens §§ 14 eller 19 eller fastslået ved dom.

Stk. 2. Sag efter anmodning fra en person, som efter børnelovens § 6 eller § 6 a har ret til at få prøvet, om den pågældende er barnets far eller medmor, kan dog kun indbringes for retten her i landet, hvis moderen og barnet har bopæl her.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.”

Bestemmelsen indebærer, at statsforvaltningen bl.a. har kompetence til at behandle en sag om faderskab eller medmoderskab her i landet, hvis moren, barnet eller en mulig far eller medmor har bopæl i Danmark. Får en herboende mand eller kvinde et barn med en kvinde (moren), der bor i udlandet, kan statsforvaltningen tage imod en anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet, og dette fastslås således efter dansk ret, jf. retsplejelovens § 456 b, stk. 1, nr. 2.

Det skal bemærkes, at ved bopæl forstås domicil, og ved ophold forstås lovligt ophold. Dette gælder også for f.eks. EU-borgere, der opholder sig i landet eller andre, der opholder sig lovligt med visum eller opholdstilladelse. Det er således ikke et krav, at den mulige far eller medmor har et dansk CPR-nummer.

Har hverken moren, barnet eller en mulig far eller medmor bopæl i Danmark, kan sagen behandles af statsforvaltningen hvis betingelserne i retsplejelovens § 456 b, stk. 1, nr. 3 er opfyldt. Dette har navnlig betydning for muligheden for at søge genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab, der er afgjort i Danmark.

Retsplejelovens § 456 b, stk. 2, indebærer en begrænsning i adgangen for en mulig far eller medmor til at få behandlet en sag om faderskab eller medmoderskab i Danmark. En mulig far eller medmor vil ikke kunne kræve at få prøvet, om den pågældende er far eller medmor til et barn, der ikke bor her i landet, når barnets mor heller ikke bor her.

Danmark har ikke indgået overenskomster, der er omfattet af retsplejelovens § 456 b, stk. 3.

Statsforvaltningen bør være opmærksom på, at retsplejelovens § 456 b beskriver statsforvaltningens og domstolenes internationale kompetence, mens personregisterføreren har kompetence til, at registrere et faderskab eller et medmoderskab i forbindelse med anmeldelse af et barns fødsel, når fødslen har fundet sted i Danmark, jf. § 1 i registreringsbekendtgørelsen.

Hvis barnet er født i Danmark (hjemmefødsel eller sygehus) anmelder myndighederne fødslen til personregisterføreren. Hvis personregisterføreren i forbindelse med anmeldelsen af fødslen kan registrere et faderskab eller medmoderskab efter lovens kapitel 1 eller 1 a, kan dette ske, selvom statsforvaltningen under en eventuel senere sag om faderskab eller medmoderskab ikke ville have international kompetence til at behandle sagen efter lovens kapitel 2. Det betyder f.eks., at hvis en mand og en kvinde i forbindelse med registrering af barnets fødsel (normalt inden 14 dage) indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til personregisterføreren, kan faderskabet registreres, uanset at både barn og forældre er bosat i udlandet. Hvis forældrene på et senere tidspunkt indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til personregisterføreren der, hvor barnet er født, kan faderskabet ikke registreres.

Det samme gælder i situationer, hvor statsforvaltningen i forbindelse med anmeldelsen af fødslen kan registrere et faderskab eller medmoderskab efter lovens kapitel 1 eller 1 a. Hvis en sådan sag efter de almindelige regler ville skulle overgå til behandling efter lovens kapitel 2, vil det i en situation, hvor betingelserne i retsplejelovens § 456 b ikke er opfyldt, ikke kunne ske.

Hvis statsforvaltningen efter lovens kapitel 2 f.eks. modtager en omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab før barnet fødsel, kan statsforvaltningen ikke behandle sagen, hvis hverken mor eller barn bor her i landet, eller hvis den mulige far ikke har bopæl eller ophold her i landet. Erklæringen kan dog tilbagesendes til forældrene med oplysning om, hvis barnet senere bliver født i Danmark, så kan de indsende erklæringen til personregisterføreren til registrering af faderskabet. Ved henvendelse fra danske par bosat i udlandet skal de vejledes om, at de ikke kan få faderskabet afgjort efter dansk ret, hvis barnet fødes i udlandet, men at dette kan ske, hvis barnet fødes i Danmark og de i forbindelse med barnets fødsel indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til den personregisterfører, hvor fødslen er anmeldt.

Statsforvaltningen skal være opmærksom på forskellene i den internationale kompetence i tilfælde, hvor sagen modtages fra personregisterføreren, eller hvor en sag hos statsforvaltningen om registrering af faderskab eller medmoderskab efter lovens kapitel 1 eller 1 a overgår til behandling efter lovens kapitel 2, og parterne har bopæl i udlandet.

Hvis der i øvrigt opstår tvivl om, hvorvidt statsforvaltningen kan behandle en sag, kan statsforvaltningen forelægge spørgsmålet for Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen.

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, den XX. november 2014

P.M.V.
Mette Kaae Hansen

/ Brian Gresell Nørgaard